

ročník 28

nové mesto

júl – august 2019

www.nm.sk

**Zostarnúť múdro
je už dnes raritou**

Je jednota v slovenskej politike možná?
Nástroj politickej zmeny: dialóg

Zmena mentality v rodinných financiách
zlepšuje vzťahy v rodine i s ľuďmi naokolo

Z OBSAHU

3 ÚVODNÍK

Starý človek si zaslúži nielen bežnú lásku, ale istý nadštandard lásky

4 UDALOSTI

Ochrana maloletých: formácia, prevencia a nulová tolerancia

Kresťanstvo nie je niečo, čo treba chrániť, treba ho ustavične odovzdávať

Foto: J. Gereg

6 SPOLOČNOSŤ

Dvaja filmári o „dobrej smrti“
Zostarnúť múdro je už dnes raritou

Foto: Flickr

13 ZO ŽIVOTA

To sa ešte nestalo
Napomínať s láskou
Bola som v kúpeľoch

14 SPIRITUALITA

V Matke Cirkvi

16 SLOVO ŽIVOTA

Slovo života – júl, august 2019

18 HNUTIE FOKOLÁRE – ETAPY CHARIZMY

Áno navždy

20 RODINA

Rodiny by mali žiť tak, aby míňali len na to, čo skutočne potrebujú, všetko ostatné by mali darovať

24 SVET OKOLO NÁS

Láska ako spôsob politického myslenia

26 CIRKEV

Sexuálne škandály v Cirkvi nemôžeme skrývať

28 SVET S MLADÝMI

Pápež František zvoláva do Assisi podnikateľov a ekonómov

Foto: EdC

29 KULTÚRA

Veritas – priestor na stretnutie rôznych náboženstiev, rôznych pohľadov a kontextov

Foto: Alžbeta Hrušová

Zuzana Hanusová

Starý človek si zaslúži nielen bežnú lásku, ale istý nadštandard lásky

Múdre starnutie a sprevádzanie chorých nie je práve ľahká letná téma na čítanie na pláži. Nič to, išli sme proti sezónnej logike, ktorá sa v tomto období akosi podvedome ponúka. Hoci čakáme oddychové témy, v našej komunite sú ľudia, ktorí sa v tomto období lúčia s pozemským životom a ich okolie sa pýta, ako stáť pri nich. Samotní starší ľudia sa pýtajú, ako prežiť toto obdobie dôstojne a zmysluplne. Generácia ľudí narodená v sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch už začína sprevádzať svojich rodičov v starobe a pri zomieraní. Moderný výraz na to je sendvičová generácia, lebo žije pod tlakom z dvoch strán – ešte vychováva malé deti a ich rodičia už pri tom idú do veku, keď potrebujú starostlivosť a sprevádzanie. Ide o náročné obdobie, ktoré treba prežiť dobre, lebo tieto chvíle sa už nikdy nevrátia. Okrem toho sa táto téma bytostne týka každého z nás. O pár rokov sme tam, kde sú dnes naši rodičia. Pripraviť sa na „dobrú“ smrť nikdy nie je neskoro.

„Zostarnúť múdro je dnes už raritou,“ hovorí v rozhovore pre *Nové mesto* psychologička Iva Mocáková. „Myslím, že žiadne obdobie života by nemalo zostať bez sprevádzania. Tým sprievodcom môže byť syn, dcéra, priateľ či priateľka alebo kňaz, pastorálny asistent... Pri sprevádzaní by malo najviac vyjsť na povrch milosrdenstvo. Aj zo strany starých, ale aj nás sprevádzajúcich. Toho v živote nikdy nie je dosť... Starý človek si zaslúži nielen bežnú ľudskú lásku, ale istý nadštandard lásky a na to si treba urobiť čas, zvlášť pokiaľ je to náš príbuzný.“

Sociodemografické zmeny, ku ktorým došlo v posledných desaťročiach v rozvinutých krajinách sveta, viedli k výraznému nárastu chronických progresívnych ochorení. Pacienti s týmito diagnózami fyzicky i psychicky trpia v posledných mesiacoch a rokoch svojho života. „Predlžuje sa taktiež dĺžka života a veľa krehkých seniorov prežíva záver svojho života s vážnymi zdravotnými problémami. V starostlivosti o ťažko chorých zdravotníci riešia naliehavé klinické a etické otázky o primeranosti, rozsahu a intenzite zdravotnej starostlivosti,“ píše vo svojom texte odborníčka na bioetiku Jana Trizuljaková. Kriticky komentuje film slovenského režiséra, ktorý sa snaží meniť spoločenskú mentalitu v nazeraní na možnosť eutanázie. Hlavná predstaviteľka filmu, 72-ročná Janette Butlinová, patrí k ľuďom, ktorí majú závažné zdravotné problémy. Žije v Spojenom kráľovstve a trpí nevyliciteľným dedičným ochorením – svalovou dystrofiou. Film je o jej vedomej príprave na dobrovoľnú smrť.

Vybrali sme k tejto naliehavej téme dva texty, ktoré úzko spolu súvisia. Nedostatok sprevádzania, neprítomnosť rodiny, slabá informovanosť o možnostiach a etických rozmeroch paliatívnej starostlivosti, to sú okruhy, ktoré priamo nadväzujú na instantné riešenie najkratšej cesty eutanázie, ktorá je v mnohých civilizovaných európskych krajinách dnes už štandardom a podsúva sa pomaly ako riešenie už aj v našej spoločnosti.

Na pozvanie *Nového mesta* príde preto v októbri na Slovensko Jana Sieberová, zakladateľka hospicového hnutia v Čechách, ktorá pri zomieraní sprevádzala aj českého kardinála Miloslava Vlka, aktívne prednáša a publikuje na tému paliatívnej a hospicovej starostlivosti či sprevádzania zomierajúcich. Pozvánku na túto akciu nájdete na poslednej strane časopisu.

Tí z vás, ktorí sú našimi podporovateľmi, a teda zároveň členmi klubu Nové mesto, dostali spolu s časopisom do schránok zadarmo aj bonusovú knihu Cirkev.

Tí, ktorí by ste tiež chceli bezplatne dostať najnovšiu knihu vydavateľstva Nové mesto, môžete nás podporiť na www.nm.sk/podpora. Ďakujeme!

nové mesto

www.nm.sk

Vydavateľ Vydavateľstvo Nové mesto, s.r.o., Cablkova 10, 821 04 Bratislava, IČO 31 377 424

Šéfredaktorka Zuzana Hanusová **Výkonná redaktorka** Mária Valigová **Technická redaktorka** Ľubica Hrmová **Jazyková redaktorka** Mária Majemíková **Administratívna redakcie** Anna Melničáková

Redakčná rada Martin Hanus, Michael Jurkovič, Mária Oravcová, Božena Sládečková **Preklady a redakčná spolupráca** Štefan Kmeť, Katarína Jančíšinová, Rút Brýdlová, Jozefína Brezovská

Grafická úprava a sadzba Eva Veselá, Zuzana a Jozef Turlíkovci

Tlač VMV Prešov

Júl – august 2019. Dvojmesačník, 28. ročník

Objednávky na časopis posielajte na adresu

Nové mesto Redakcia, Tajovského 737/1, 040 01 Košice

E-mail casopis@nm.sk **Telefón** +421 911 445 626

Číslo účtu SK 35 1100 0000 0029 4906 1968

Od 1/2019 je možné podporu realizovať cez darovaciu bránu www.nm.sk/podpora.

Reg. číslo EV 4634/12, ISSN 1339-0708. S cirkevným schválením Arcibiskupského úradu v Trnave dňa 4. apríla 2001, č. 1143/2001

Dátum vydania 20. jún 2019

Ochrana maloletých: formácia, prevencia a nulová tolerancia

„Pozývame všetkých, aby ste sa s veľkou zodpovednosťou angažovali za tento dôležitý cieľ, ktorým je podpora spoločného dobra a ochrana maloletých osôb.“ Toto sú slová prezidentky Hnutia focoláre Márie Voceovej a viceprezidenta Jesúsa Morána, ktoré napísali v liste adresovanom všetkým členom Hnutia focoláre vo svete na záver prvého medzinárodného stretnutia o ochrane maloletých osôb.

Smernice a komisie na ochranu nepľnoletých osôb

V apríli 2014 sa v hnutí vytvorili „Smernice na podporu spoločného dobra a ochrany maloletých“ (úvod k smerniciam) a v roku 2015 bola na tento účel zriadená Ústredná komisia (CO.BE.TU.). Aj vo svete boli vytvorené miestne komisie, v ktorých sú kvalifikovaní ľudia. Ich úlohou je „chrániť“, ale tiež podporovať vzdelávacie aktivity pre tých, ktorí pracujú s maloletými. Komisie majú tiež za úlohu prijímať oznámenia o údajnom zneužívaní a vykonávať vnútorné šetrenia. Mária Voceová a Jesús Morán v liste vysvetľujú, že v priebehu posledných rokov prišlo asi dvadsať takýchto oznámení: „S hlbokým zármutkom musíme uznať, že aj v našej veľkej rodine focoláre sa potvrdili prípady zneužívania mladistvých členmi nášho hnutia alebo osobami, ktoré sa zúčastnili na našich podujatiach. Väčšina týchto udalostí sa odohrala v dávnej minulosti (pred viac ako dvadsiatimi rokmi), niektoré sa, žiaľ, udiali aj v nedávnej minulosti. Týka sa to aj zasvätených členov hnutia.“

Zriadenie Ústrednej komisie aj tých miestnych – dodávajú s veľkou vďačnosťou prezidentka a viceprezident – pomohlo nielen uľahčiť oznamovanie prípadov údajného zneužitia, ale tiež pochopiť, akým spôsobom treba zabezpečiť spravodlivosť pre obeť ich rodiny a aké interné opatrenia treba uplatňovať proti páchatelom zne-

užívania okrem samotného riešenia deliktu súdnou cestou podľa zákonov v danej krajine.

S hlbokým zármutkom musíme uznať, že aj v našej veľkej rodine focoláre sa potvrdili prípady zneužívania mladistvých členmi nášho hnutia.

Nulová tolerancia

Mária Voceová a Jesús Morán potvrdzujú líniu „nulovej tolerancie“ Hnutia focoláre voči akejkoľvek forme násilia, zneužívania, zlého zaobchádzania, šikanovania voči každému jednotlivcovi, či sa už deje priamo, alebo cez internet, s osobitným dôra-

zom na maloletých a zraniteľných dospelych.

„To znamená, že je potrebné oznámiť miestnym komisiám alebo centrálnej komisii akékoľvek podozrenie zo zneužívania alebo násilia.“

Podľa ich vyjadrenia „pokušením je myslieť si, že neoznámenie takéhoto podozrenia bude pre dobro nášho hnutia, alebo bude lepšie vyhnúť sa škandálu a ochrániť tak niečiu dobrú povesť“.

Zvlášť zdôrazňujú, že „každý jednotlivý prípad znamená pre hnutie hlboké očistenie. Prijmeme to s pokorou a s hlbokým súcitom voči tým, ktorí – možno aj pre nedostatok našej pozornosti – utrpeli neopísateľné traumy“.

Je to záväzok, ktorý je globálny a ktorý sa neobmedzuje len na členov Hnutia focoláre, ako poznamenáva Mária Voceová a Jesús Morán v závere listu, ale mal by sa čoraz viac orientovať na celé ľudstvo. „Nemôžeme ignorovať výkrik bolesti detí a mladých ľudí v celom svete, ktorý je našim výkrikom, našou bolesťou. (...) Je súčasťou nášho povolania ísť im v ústrety. Preto by sme mali byť v čele ochrany najslabších ľudí, ktorí sa stali obeťami akejkoľvek formy násilia alebo zneužívania.“

www.focolare.org

Foto: Città nuova

Kresťanstvo nie je niečo, čo treba chrániť, treba ho ustavične odovzdávať

Na pozvanie mediálneho domu Nové mesto zavítal na Slovensko taliansky politológ Alberto Lo Presti, riaditeľ centra Igina Giordaniho. V Bratislave a v Košiciach mal pre ľudí z politického života prednášku spojenú s diskusiou na tému Nástroj politickej zmeny: dialóg.

„Pocit, že musíme naše krajiny, Európu, chrániť pred škodlivými vplyvmi zvonka, chrániť kolísku kresťanskej kultúry, dokáže spotvoriť kresťanstvo. Kresťanstvo nie je niečo, čo treba chrániť, je to posolstvo spásy, ktoré treba ustavične odovzdávať,“ takto komentoval na pódii Lo Presti aktuálne tendencie kresťanov v politike neustále pred niečím brániť svoju identitu. „V čom spočíva zrelosť kresťanstva dnes? Tak ako Ježiš zomrel na kríži preto, aby zachránil ľudstvo, tak by sme aj my dnes mali byť v politike pripravení dať život za mnohoraké ľudstvo. Kto sa však utieka do pevnosti, aby chránil svoju identitu, je ako dieťa, ktoré nevyrástlo z kolísky. Malé dieťa robí všetko preto, aby ostalo v kolíske, namiesto toho, aby sa tvárou v tvár postavilo svetu. Istý druh patológie Európy, ktorá bola kolískou kresťanstva, je práve to, že dnes už len chráni túto kolísku.“

Podľa Lo Prestiho kresťan nie je ten, kto vstupuje len do čistého sveta a odťahuje sa od ostatného sveta. „To, že všetci sú kandidáti jednoty, znamená, že musíme zotrieť naše kategórie medzi tými, ktorí sú kresťanmi, a tými, ktorí nie sú... Ježiš sa modlil, aby všetci boli jedno, preto kresťan v politike všade tam, kde vidí rozdelenie, pracuje na tom, aby sa veci dali do poriadku. Keď teda hodnotíme nejakého človeka, či je typom kresťanského politika, tak ho hodnotíme podľa krokov, ktoré robí smerom k jednote.“

V Košiciach sa stretol Alberto Lo Presti s komunálnymi politikmi z východu Slovenska a Ukrajiny, v Bratislave sa s talianskym politológom stretli aj ľudia z vysokej politiky. Miriam Lexmann z KDH po Lo Prestiho prednáške pre *Nové mesto* povedala.

„Keď som minulý rok pracovala na kampani, ktorá mala pripomenúť sté výročie VOSR, zrodu jednej z najstrašnejších totalít, zvolili sme heslo ‚Ideológie majú konzekvencie‘. Tento prístup bol inšpirovaný odpoveďou známeho britského filozofa Rogera Scrutona, ktorý povedal, že konzervativizmus nie je ideológia, ale životný štýl. Pre mňa bol tento prístup k správe vecí verejných veľmi blízky a inšpiratívny aj pri mojom nedávnom vstupe do aktívnej politiky.“

Keď som počúvala Alberta Lo Prestiho, mala som pocit, že sa nás snažil priviesť k podobnému kroku. Prístupovať k verejnej službe cez prizmu spirituality jednoty znamená, že musíme tú jednotu vo svojom živote uskutočňovať a mať ju na zreteli pri každom kroku. Teda nie ideológiu, nie záujmy politickej strany alebo môjho ‚kľanu‘ či frakcie, ale záujmy, ktoré slúžia jednote a jednotlivcom, ktorých táto jednota má potenciál spájať. Záujmy, ktoré slúžia dobru, ale i Dobru, lebo v jeho službách máme byť a rásť.“

Podľa poslanca Národnej rady Eduarda Hegera z OĽaNO je vízia dialógu vždy potrebná. „O to viac, ak má smerovať k jednote. Jednota rastie počtom ľudí, ktorí do nej dozrievajú. Jednota sa nedá nanútiť. A dialóg je dôležitá cesta k tomuto dozrievaniu.“

Caroline Líšková z KDH víta diskusiu o dialógu v politike. „Odchádzala som z diskusného večera veľmi príjemne prekvapená. Ja osobne vidím budúcnosť pozitívne, aj keď občas precitnem do malých pochybností, keď sledujem neužitočné boje v kresťanskom politickom spektre, ktoré nás zbytočne oslabujú. Verím, že všetko dobre dopadne, ale potrebujeme viac pracovať na zjednocujúcom procese.“

Na stretnutie s Lo Prestim prišli aj mladí ľudia, ktorí vidia svoju cestu vo svete politiky. Predseda KDMS Martin Trúchlik po stretnutí povedal: „Iniciatívu chápem ako opakovanú a láskavú snahu o dialóg s každým, aj s ľuďmi, ktorých (nielen) politické názory sú protichodné s tými našimi. Viem si predstaviť spolupodieľať sa na projektoch, ktoré ste spomínali; respektíve snažiť sa ich preniesť do našich pomerov tu na Slovensku. Čo si viem predstaviť menej, je diskusia so zástupcami LSNS či s niektorými členmi strany SMER alebo PS. Nie som si úplne istý, či niečo podobné dokáže súčasná generácia politikov. Ak na tom zapracujeme, tá ďalšia to možno zvládne.“

Zuzana Hanusová

Foto: D. Kurina

Jana Trizuljaková

Dvaja filmári o „dobrej smrti“

Dva filmy o zomieraní, dva rôzne prístupy k smrti. O pozadí dokumentov, ktoré môžu výrazným spôsobom meniť verejnú mienku o eutanázii.

Na internete je už niekoľko rokov voľne dostupný český dokumentárny film *Hľadání dobré smrti* od režiséra Tomáša Škrdlanta z roku 2007. Film rieši základnú otázku, čo je dobrá smrť. Odpoveď hľadajú lekári, sestry, etik, filozof, pacienti a ich príbuzní, právnik. Stoja na rôznych stranách názorového spektra, argumentujú za i proti eutanázii a asistovanej samovražde. Odkaz dokumentaristu Škrdlanta, úzko spolupracujúceho so známou lekárkou Marii Svatošovou, legendárnou osobnosťou hospicového hnutia, je jednoznačný: zomrieť musíme všetci, existuje však cesta, ako život s nevyliciteľnou chorobou prežiť dobre a dôstojne – paliatívna starostlivosť.

Škrdlant, autor taktiež troch populárnych, edukačných, informačných videí *Marie Svatošová: Hospice a umění doprovázet*, upozorňuje, ako je prístup k chorému v závere života previerkou profesionality a etickej zodpovednosti všetkých zúčastnených.

Čo je dobrá smrť?

Nedávno vznikol dokumentárny film s veľmi podobným názvom *Dobrá smrť* z autorskej dielne slovenského režiséra Tomáša Krupu. Podobne ako Škrdlant aj Krupa venuje pozornosť téme eutanázie. Film získal na Festivale dokumentárnych filmov o ľudských právach *Jeden svět* Cenu poroty, diváci ho ohodnotili ako tretí najlepší film festivalu. Odborná porota ocenila „nevtieravú prácu s kamerou, snahu nesúdiť a filmársku schopnosť vystavať portrét o práve človeka na dôstojnú smrť“.

Akú podobu má dôstojná smrť v podaní Tomáša Krupu? V snahe nájsť odpoveď som absolvovala predpremiéru

filmu, vypočula si moderovanú diskusiu s autorom a pozvanými hosťami. Prvý postreh – údiv z vyjadrení niektorých osobností, ktoré prepožičali tvár videokampani propagujúcej film a demonštrovali tak verejne svoj postoj za „právo voľby“ – lekárom asistovanú samovraždu. Presne o to totiž ide.

Starname a zomierame

Sociodemografické zmeny, ku ktorým došlo v posledných desaťročiach v rozvinutých krajinách sveta, viedli k výraznému nárastu prevalencie chronických progresívnych ochorení, najmä nádorových, orgánových zlyhaní a neurodegeneratívnych ochorení. Pacienti s týmito diagnózami sa v posledných mesiacoch a rokoch svojho života musia vyrovnávať s fyzickým i psychickým utrpením. Predlžuje sa taktiež dĺžka života a veľa krehkých seniorov prežíva záver svojho života s vážnymi zdravotnými problémami.

V starostlivosti o ťažko chorých zdravotníci riešia naliehavé klinické a etické otázky o primeranosti, rozsahu a intenzite zdravotnej starostlivosti, ktorá by odpovedala telesnému stavu, ale taktiež hodnotám a preferenciám pacienta. Samozrejme, tieto témy nešli ani pozornosti filmárov.

Aj hlavná predstaviteľka filmu, 72-ročná Janette Butlinová, patrí k ľuďom, ktorí majú závažné zdravotné problémy. Žije v Spojenom kráľovstve a trpí nevyliciteľným dedičným ochorením – svalovou dystrofiou. Film je o príprave na smrť. Nie je však o smrti prirodzenej, naopak, hovorí o smrti na vyžiadanie, pri ktorej asistuje lekár spôsobom, že chorému poskytne smrtiaci prostriedok. Poučí ho a chorý sa

Podľa vyjadrenia autora svojím filmom chcel rozvinúť diskusiu, ktorá by iniciovala zmeny v spoločnosti. V akom zmysle?

sám rozhodne, kedy si ho aplikuje. Janette ešte nezomiera. Rozhodne sa však zomrieť. Svoju smrť plánuje a ma-
nažuje. S týmto zámerom zabezpečí pre seba a svoje dve dospelé deti letenky a ubytovanie vo Švajčiarsku, kde legislatíva umožňuje asistovanú samovraždu domácim i cudzincom. So synom žijúcim v USA sa nestretla takmer dvanásť rokov. Aspoň plánovaná smrť je príležitosť konečne sa stretnúť...

Autori filmu sa pohybuju v najintímnejšej zóne chorej. Kamera sníma posledné stretnutia rodinných príslušníkov. Akýkoľvek konflikt akoby neexistoval. Všetci majú pre rozhodnutie Janette pochopenie, stoja pri nej, podporujú ju, držia za ruku po spustení smrtiacej infúzie. Ale... Vo chvíli smrti sa autorom do ich snahy „estetizovať“ zomieranie predsa len čosi votrie – úradná osoba zaznamenáva posledný rozhovor s chorou na kameru ako dôkaz, že všetko bolo vykonané v súlade s platnými švajčiarskymi zákonmi.

Otvoriť diskusiu?

Podľa vyjadrení autora svojím filmom chcel rozvinúť diskusiu, ktorá by iniciovala zmeny v spoločnosti. V akom zmysle? V tom je snímka až naivne jednostranná a priamočiara – akceptovať rozhodnutie o ukončení ži-

vota chorého na jeho žiadosť s asistenciou lekára.

„Tým, že britská spoločnosť nie je ochotná sa na túto tému baviť, bola Janette nútená vycestovať do inej krajiny. Na takúto cestu potrebovala byť aj fyzicky spôsobilá. Ak by mala túto možnosť doma, mohla so svojou rodinou stráviť viac času,“ tvrdí autor filmu.

Janette pri samovražde asistovala lekárka Erika Preisigová. Študovala medicínu v Bazileji, vnútorné lekárstvo a chirurgiu v Manchestri, taktiež alternatívnu medicínu, paliatívnu medicínu a smútkovú terapiu. V súčasnosti pôsobí ako praktická lekárka. Zastáva funkciu prezidentky Lifecircle, organizácie, ktorá sa usiluje o presadenie možnosti asistovanej samovraždy vo svete. V minulosti pracovala pre spoločnosť Dignitas. Z dostupných zdrojov je možné zistiť, že má za sebou viac ako 500 asistencií pri smrti i súdny spor z dôvodu neoprávneného vyzdvihnutia smrtiaceho prípravku z lekárne namiesto pacienta.

Preisigová sa teda dnes angažuje v oblasti, ktorá je v úplnom protiklade s cieľmi medicíny, rovnako s filozofiou paliatívnej medicíny. V minulosti najmä profesorka Marta Munzarová, bývalá prednostka

Ústavu lekárskej etiky na Masarykovej univerzite v Brne, upozorňovala na skutočnosť, že v niektorých krajinách (Holandsko, Belgicko) dochádza k prienikom paliatívnej starostlivosti s vykonávaním eutanázie. Preisigová je dôkazom opodstatnenia týchto obáv.

Dva filmy o dobrej smrti. Dva príbehy. Dva diametrálne rozdielne odkazy

Škrdlant na konkrétnych príbe-
hoch nevyliciteľne chorých ukazuje, že najbližší členovia rodiny dokážu sprevádzať chorých až do prirodzeného konca a možné to je aj s pomocou mobilného hospicu. Dokonca to môže byť mimoriadnym obdobím osobnostného dozrievania všetkých zúčastnených.

Krupov film *Dobrá smrť* bodoval na festivale *Jeden svet*. U mňa nie. Je skratkou. Zlo predkladá ako dobro a etiku ohýba. Obávam sa, že môže verejnosť pomýliť. V diskusii po predpremiére spomenul autor čosi, čo považujem za zásadné, zároveň je odpoveďou na otázku, či asistovaná samovražda hlavnej protagonistky bola dobrá smrť. Akoby mimochodom podotkol, že „sa musel vnútorne vyrovnat s tým, čo natočil, a vyhľadať aj odbornú pomoc.“

Pýtam sa, prečo asi?

Katarína Jančíšínová

Zostarnúť múdro je už dnes raritou

📷 Cyril Jančíšin

S psychologičkou a psychoterapeutkou Ivou Mocákovou som sa rozprávala o starobe, sprevádzaní starých a chorých ľudí, ale aj o smrti. Iva Mocáková sa v praxi venuje dospelým, externe pôsobí aj ako vysokoškolská učiteľka.

V terapii sú jej blízke existenciálne smery, zvlášť logoterapia. Preferuje individuálne rozhovory s človekom v núdzi. V kontakte s klientom si uvedomuje, aké dôležité je pristupovať ku každému s úctou a pokorou.

Každá etapa ľudského života v sebe zahŕňa isté krízy, ktoré však môžeme pokladať aj za príležitosť k rastu. Na ktoré riziká by mali byť ľudia v pokročilom veku pozorní?

Najprv poviem niečo k slovu kríza: donedávna sme sa na toto slovo pozerali výlučne negatívne. Musíme však urobiť vo svojom myslení obrat a začať vnímať krízu ako možnosť rastu, zrenia, vyjadrenia niečoho nového, čo predtým nebolo možné. Kríza môže byť niečím pozitívnym. Dnes už dokonca hovoríme aj o tzv. normatívnych krízach.

O čo ide?

Sú to krízy, zastavenia či zranenia, ku ktorým muselo dôjsť, aby sa človek niekam posunul. Nemožno sa im teda vyhnúť, ani ich preskočiť. Krízy k životu jednoducho patria. K problémom, ktoré prídu, je dobré zaujať kladný postoj.

Totíž tak, ako je v človeku schopnosť patologizácie, zároveň je schopný sanácie, teda uzdravovania. A keď potom dôjde k nejakému konfliktu alebo ku kríze, človek za istej pomoci môže začať proces uzdravenia.

Krízy sa totiž väčšinou viažu k niečomu, čo sme prežili v minulosti, no nedoriešili sme to, nepoložili sme si

potrebné otázky, alebo sme nedostali adekvátne odpovede. Možno sme aj preskočili obdobie krízy. Potom prišla ďalšia a tá nielen že zvýraznila tú minulú krízu, ale priniesla vekom aj niečo nové. Môže dokonca spôsobiť aj nezvratné zmeny.

Existuje isté nepísané pravidlo, že ak niečo v živote nevyriešime, zaručene nás to dobehne. Preto je také dôležité učiť sa neobchádzať prekážky. Nedovoľme, aby sme sa krízami túlili sami, ale nechajme sa sprevádzať.

Vráťme sa však k starobe. Ktoré riziká čakajú na starých ľudí?

Je to predovšetkým odchod do penzie, hoci tak ako vo všetkých európskych krajinách, aj u nás sa vek odchodu do dôchodku posúva. Ľudia, ktorí boli v práci na zodpovedných miestach, teraz prichádzajú o svoje pozície.

Strata pracovnej aktivity je najmä pre muža veľkým nebezpečenstvom odchodu do izolovanosti, samoty, individualizmu. Penzisti zrazu prichádzajú o vzťahy, strácajú sociálne zázemie. Zároveň už pravdepodobne deti vyleteli z hniezda a dostavia sa rôzne zdravotné problémy.

Ďalším nebezpečenstvom je primknutie sa k drobnostiam – „toto musí byť urobené tak, tamto som si zvykol robiť tak“. Skrývame sa v tomto období za zvyky, stereotypy, ktoré nám slúžia ako istý ochranný štít.

Nie je to aj istá obrana pred kontaktom s novými generáciami?

Áno. Starší ľudia nielenže zostali sami, pretože dospelé deti už urobili svoje životné rozhodnutia, ale veľa ráz ani nie sú schopní dať priestor iným. Prišli o tých, s ktorými sa dovtedy stretávali v práci, pre ktorých sa napríklad pekne obliekali, alebo ktorí im tleskali na porádach.

Ako teda predísť tomu, aby starnúci človek neprepadol každodennej rutine, melanchólii?

Treba v prvom rade prijať toto obdobie a byť vďačný, že sme sa vôbec sta-

roby dožili. Veľmi pomáha, ak má človek taký zdravý odstup od samého seba a neberie sa až tak vážne.

Máte na mysli humor?

Určite humor, alebo si niekedy stačí povedať: „No a čo?“ Ja túto vetu používam veľmi často. Aj to sa dá...

Takto akoby trochu spochybňíme tie svoje stereotypy?

Ide o zdravé spochybnenie sa. Nemusíme spochybniť princípy života a morálku, ale všetko ostatné je spochybniteľné. Ďalej pomáha prijať bolesť a utrpenie ako súčasť svojho života.

A aj keď sa nám niekedy predtým možno niečo nepodarilo vyriešiť, teraz sa nám to, naopak, môže podariť, pretože už máme čas, sme trpezlivejší, vieme rozjímavejší spôsob života, neponáhľame sa na autobus, lebo už jednoducho nevládzeme dobehnúť. Netreba brať svoj život v tomto veku až tak vážne.

Hovorí sa, že staroba je múdrosť. Majú pri dnešnej mentalite starí ľudia šancu odovzdávať svoje skúsenosti? Je vôbec o ne záujem?

Zostarnúť múdro, tzv. „kmeťovsky“, je už dnes raritou. Dnes už málokedy vidieť tie spokojné staré babičky a deduškov sediacich na priedomí, ktorí točia prstami a modlia sa, ako to vidieť na starých fotografiách našich predkov.

Čím to je?

Vznikla istá diera vo vývinových obdobiach, ktoré sme prežívali v našom uzavretom socialistickom priestore. V rámci robotníckej mentality sme deti odovzdali inštitúciám už vo veľmi skom veku. V mene práce sme sa zoskupovali, ale možno sme v tom behu natolko nemysleli na skutočnosť, že s deťmi, ktoré sme priviedli na svet, s vnúcatami, treba mať aj kontakt.

Životný štýl sa výrazne zmenil, dnes už predsa nežijeme ako pred stodvesto rokmi na gazdovstvách, kde žili štyri generácie pohromade. Začali sme žiť v panelákoch, kde sú tri-štyri

izby a kde sa zmestí ledva jedna rodina. Spolužitie viacerých generácií je teda takmer nemožné, lebo sme sa vzdialili aj architektonicky. Prirodzene preto chýbajú možnosti na spoločné trávenie času so staršími generáciami.

Odcudzili sme sa aj psychologicky, často si nemáme čo povedať. Veď budme úprimní, čo sme študovali na školách? Sedeli sme pred televíziou, čítali sme bulvár a nemali sme sa kde do vzdelávať, dozvedieť sa niečo viac napríklad o manželstve, ktoré sme išli uzavrieť na celý život. Povedzme si: o tejto vede naša generácia nevedela ani toľko ako o hĺbke Bajkalského jazera zo zemepisu.

Pravdepodobne platí to isté aj o tom, čo dnes vieme o našich starnúcich rodičoch...

Presne tak. Tie diery v generačných výmenách sú faktom, nedá sa im vyhnúť. Ak si to však uvedomíme, môže byť preto niečo viac urobiť.

Čo konkrétne máme na mysli?

My, deti, sa môžeme začať kontaktovať so starnúcimi rodičmi, hoci sme už po vysokej škole alebo máme svoju rodinu a prirodzene sme odišli z miesta bydliska svojich rodičov. To kedysi nebolo možné. Doma sa odovzdával kumšt, remeslo a dnes sa nič nemusí odovzdávať. Dokonca žijeme v rôznych mestách, štátoch, ba aj na iných kontinentoch.

Ak je to len trochu možné, môžeme za rodičmi dochádzať aj častejšie ako len na Vianoce. V súčasnosti už vzdialenosti nehrajú až takú rolu, ide skôr o postoj. Chcieť byť so svojimi rodičmi a tráviť občas s nimi ich bežný deň.

Môže sa totiž stať, že keď od nás raz budú potrebovať starostlivosť ako dementní, depresívni či inak vážne chorí, nebudeme sa im vedieť venovať, pretože od mladosti s nimi nebudeme mať takmer žiadny kontakt a nebudeme na ich a oni na našu prítomnosť ani len zvyknutí. Nebudeme si mať čo povedať, pretože ich tematiky budú celkom od-

lišné od tých našich. Nebudeme vedieť, ako oni v starobe trávia čas oproti nášmu hektickému času.

Starý človek si zaslúži nielen bežnú ľudskú lásku, ale istý nadštandard lásky a na to si treba urobiť čas, zvlášť pokiaľ je to náš príbuzný.

Treba si teda dopriať jeho prítomnosť a robiť s ním úplne praobyčajné veci, ako je jedenie, modlenie, obliekanie, varenie, keď je toho schopný, čítame s ním, počúvame hudbu, choďme na prechádzku. Nemyslime si, že musíme robiť niečo mimoriadne. Ozvať sa mu z času na čas, nenechať ho príliš dlho čakať na našu blízkosť.

Populácia starne, rodí sa stále menej detí. Vzniká čoraz viac súkromných centier na sprevádzanie seniorov či inštitúcií zameraných na doopatrovanie. Pretrhla sa tak istá prirodzená spätosť medzi rodinou, o ktorej sme už hovorili. O čo ako spoločnosť či jednotlivci prichádzame, keď často, či už z pracovných, alebo ekonomických dôvodov, zveríme starých ľudí do starostlivosti niekoho iného?

Nezastievam nikomu, keď to musí urobiť, pretože ako som už povedala, keď nie sú možnosti, tak sa dá nahradiť rodinné zázemie povedzme aj inštitúciou. My sme dnes nenahradili len starostlivosť o starých ľudí inštitúciami. Celý život sa v súčasnosti zmenil.

Vybrali sme z rodiny to, čo kedysi patrilo výhradne rodine, mám na mysli počatie, pôrod, obdobie sprevádzania počas života, umieranie, a nahradili sme to pedagogickými, špeciálnymi, sociálnymi pracovníkmi, mediátormi, kňazmi, psychológmi, hospicovými pracovníkmi. Tí nás nakoniec spoľahlivejšie držia za ruku pri zomieraní ako naše vlastné deti, ktoré s nami trávili len istú časť života. A možno sa neraz aj boja dotknúť tej starnúcej ruky.

Veľa funkcií sme teda z rodiny vyňali a použili sme druhých. Nie je to však nič zlé. Dokonca sa môže stať, že môžeme mať bližšie vzťahy s nepokrvnými príbuznými ako s pokrvnými. To je fakt novej doby.

Netreba to teda vnímať vždy negatívne...

Presne tak. Istotne však prichádzať o dotykovú lásku, o všetky expresívne prejavy lásky. O objatie, bozk... Nemôže to byť predsa to isté, keď ma objíma cudzí človek alebo vlastné dieťa. Ja sa dnes v praxi, napríklad na skupinách medzi toxikomanmi, bežne stretávam s ľuďmi, ktorí síce v detstve boli objímaní ako barokové anjeličky, no v dospelosti im rodič nikdy neprejavil dospelú lásku, objatie.

Takíto dospelí muži so slzami v očiach priznávajú, že otec ich nikdy neobjal. U žien je to trochu iné. Nedá sa teda nahradiť pokrvná láska nejakými love-bombingovými prejavmi (nový pojem súčasnej sociológie, ktorý znamená zahrnúť druhého láskou). Musíme sa však pýtať, akou láskou zahŕňam toho druhého, ako ho mám rád: ako coca-colu? V slovenčine máme odlišné odtiene lásky a na každý druh lásky používame iné sloveso.

Na veci poviem „mám rád, preferujem“, ale keď hovoríme o láske k človeku, tak mu poviem „ľúbim ťa“, či dokonca „milujem ťa“. Týmto slovom sa obraciame aj smerom k Bohu, k transcendentnu, k vyššiemu princípu. Dobré je nezamieňať to. Ak prerušíme v rodine vzťahový cyklus, tak potom sa o to pripravíme aj v starobe. A rodičia sú na tieto slová a gestá práve v starobe najviac citliví. Kto ich bude hladíť?

Predsa len sa však ešte stáva, že sa stretnú v domácnosti aj viaceré generácie, starí rodičia, rodičia a deti. Čo pomáha pri takomto spolužití?

Jednak je na to potrebné pripraviť nejaké primerané bývanie, možnosť stolovania za jedným stolom. Aby sme sa mohli dívať jeden druhému do očí, len tak si poklebetiť, stolovať, na to potrebujeme stôl a stoličky. Nie je to akási symbolika, je to súčasť našej kultúry v západnej civilizácii. Keď sa začneme stravovať každý vo svojej izbe, pridáme o možnosť fyzického stretávania a nebudeme sa môcť objasť pohľadom. To je predsa začiatok každej komunikácie.

Treba dávať dôraz aj na narušanie každodenných stereotypov, všednosti a vlažnosti slávením rôznych príležitostí. Vychádzame zo židovsko-kresťanskej tradície, kde aj týždeň sa nie náhodou končil dňom slávania.

Bolo by dobré, aby sa aj nám v rodinách podarilo mať so staršími spoločný obed alebo večeru, alebo si posediť pri káve, zahrať si karty či inú spoločenskú hru, alebo si spolu pozrieť nejaký film. Apelujme na to, aby sme každodennosť prerušovali chvíľami slávania.

Neraz sú starnúci rodičia vážne chorí. Ako ste už hovorili, ideálne je, pokiaľ dokáže starostlivosť prevziať niekto z najbližších členov rodiny, čo je istotne náročné. Čo však robiť, aby človek v takom prípade nevyhorel?

Dnes už vieme, že vyhorieť môže každý z nás. Nikto z nás nie je od toho uchránený. Pokiaľ v rodine, kde sa chorý nachádza, je len jedno či dve deti, treba ich strieďať pri tejto službe. Zároveň nesmieme podceňovať ani so-

ciálne kontakty, ktoré starý človek udržiaval napríklad so susedmi, vzdialenými príbuznými alebo aj so sociálnymi pracovníkmi.

Osoba, ktorá sa stará o chorého, si potrebuje dopriať aj dovolenkový čas. Možno sa netreba týchto situácií až natoľko obávať, veď nič netrvá večne a človek, ktorý sa na niečo také podujme, má pravdepodobne na túto službu aj istú kapacitu. Dobré však je, aby aj v jeho okolí boli ľudia, ktorí naňho dozrú, vystriedajú ho a doprajú mu oddych.

Je pre starého človeka vhodné, aby mal niekoho ako sprievodcu týmto obdobím?

Myslím, že žiadne obdobie života by nemalo zostať bez sprevádzania. Tým sprievodcom môže byť syn, dcéra, priateľ či priateľka alebo kňaz, pastoraľny asistent. Vedľa starých ľudí sa zvyčajne cítime inak a pokiaľ na to nie sme zvyknutí, možno budeme potrebovať čas zvyknúť si: počúvať starého človeka, ktorý sa opakuje, nechať ho dorozprá-

Náš život sa teda celkom prirodzene predlžuje a starnutie sa dokonca stáva problémom.

Len niekoľko vecí v živote je takpo- vediac na pre- miéru a sem patrí určite aj smrť.

vať detaily, ktoré už dávno poznáme, neskákať mu do reči, klásť jednoduchšie otázky.

Zároveň to však neznamená, že pri rozhovore mu máme len načúvať. Spokojne môžeme niečo poznamenať, dokonca aj s ním v niečom nesúhlasiť. V každom prípade starí ľudia docenia humor a nadhľad. Rozhovor by nemal trvať dlho, lebo starý človek sa už nedokáže tak dobre sústrediť. Pri sprevádzaní by malo najviac vyjsť na povrch milosrdenstvo. Aj zo strany starých, ale aj nás sprevádzajúcich. Toho v živote nikdy nie je dost.

Čo by malo byť úlohou duchovného sprievodcu?

Treba si všímať, čo starý človek hovorí medzi riadkami, čo možno nespomínal celý život, a teraz sa k tomu často vracia. O to sa potom treba oprieť a nájsť vhodnú osobu, ktorá tento problém dokáže s ním vyriešiť.

Patria sem rôzne zásadné otázky života, dedičstvo, nedokončené odpovede, nepriateľstvá s niektorými členmi rodiny, nenávisť... Treba byť teda pozorným poslucháčom a urobiť, čo je v našich silách. Nezriedka je potrebné zavolať kňaza na vyslúženie sviatosti zmierenia, sviatosti pomazania chorých, viatika – v závislosti od náboženského presvedčenia starého človeka.

Veľa ľudí má zo smrti strach, pre mnohých je to isté tabu. Dá sa s myšlienkou

na blížiacu sa smrť nejako vyrovnat?

O smrti sa dá hovoriť rôznym spôsobom. Len niekoľko vecí v živote je takpovediac na premiéru a sem patrí určite aj smrť. Nedá sa to naučiť za pomoci vedy, môžeme sa iba priblížiť k istému poznaniu, ako asi bude koniec každého z nás vyzeráť. Väčšina ľudí zomiera pokojne, preto sa umierania, ktoré patrí ešte k životu (až smrť k životu nepatrí), netreba báť.

Nie každý človek zažije smrť niekoho vo vlastnom náručí. Je to veľmi jedinečná skúsenosť. Ja sama mám túto skúsenosť s príbuznými, aj s ľuďmi, ktorých sprevádzam ako psychologička. Stalo sa mi, že ma príbuzní našli v telefónnom zozname a zavolali ma domov k chorému, ktorý zomieral. Je to najvzácnejšia škola môjho života stáť ticho pri umierajúcom, ktorý už neodpovedá a blíži sa ku koncu.

Práve v tom bytí, stáť v tichu si uvedomujem, že aj pri mne raz, keď budem odchádzať, bude niekto stáť s takýmto postojom – nebude odo mňa nič chcieť, len bude so mnou čakať na prechod. Hovorí sa totiž, že duša na „druhú stranu“ prejde sama, bez stisku ruky druhej osoby. Istotne je dobré, pokiaľ sa o smrti vieme rozprávať.

Určite túto tému netreba obchádzať, zvlášť u starých či chorých, ktorí sa začínajú zmierovať s myšlienkou na záver života. Nikdy netreba druhého zahriaknuť, satirizovať ho ani smrť bagatelizovať. K tomuto aspektu treba pristupovať vážne a ak sa dá, tak s istým nadhľadom.

Vy to vo svojej praxi vždy zvládáte s ľahkosťou?

Nie, istotne to nie je jednoduché, niekedy ani ja sama nemám dost síl. Mám teraz na mysli zvlášť ľudí chorých na rakovinu, ktorým lekári dali len zopár mesiacov života. Veľa ráz napokon žili dlhšie.

Mnohí však bývajú sami a chcú si usporiadať dedičstvo, hypotéku, odovzdať niekomu zodpovednému byť, riešia otázku spôsobu pohrebu. Jednoducho majú množstvo otázok. Ani

ja nemám vždy dostatok síl hovoriť o smrti s tými, ktorí skutočne odchádzajú na druhý svet.

Ide sa veriacemu zo sveta ľahšie?

Neviem to posúdiť, nikdy som sa na smrť takto nepozerala.

Mám na mysli skutočnosť, že veriaci človek vie, že po smrti sa všetko nekončí, no čaká ho niekto, s kým si počas života vytváral vzťah...

K úplnému poznaniu o človeku vedú tri cesty: jedna je vedecká (exaktná, racionálna), ktorú využívajú všetci tí, ktorí sa riadia svedomím a uznávajú ho za najvyššiu autoritu vo svojom živote. Druhou cestou je *ethos*, krásno, je to poznávanie ľudskosti cez umenie, a nakoniec je to metafyzické poznanie, teda poznanie cez vieru. A to majú aj neveriaci, len si to nahrádzajú niečím iným než tí, čo veria v absolútne, od seba odlišné, avšak dokonalé Dobro, akým je Boh.

Pokiaľ mal človek s Bohom zážitok za života, určite ho bude mať aj pri smrti. Hovorí sa však, že pri umieraní aj ten Zlý robí galibu a neporiadok. Takže vieru, v ktorej človek žil, má s najväčšou pravdepodobnosťou aj pri zomieraní. Mohol by mať teda iný, perspektívnejší pohľad na to, čo príde po smrti, ako ten, ktorý je iného presvedčenia.

PhDr. Mgr. Iva Mocáková

Klinická psychologička a psychoterapeutka. Pracuje v Košiciach ako psychoterapeutka dlhodobého sprevádzania a poradenstva individuálnou formou v rôznych psychických poruchách, závislostiach, traumách. Venuje sa aj párovej terapii (resp. rodinnému poradenstvu) v systémových ťažkostiach fungovania páru a rodiny. Je certifikovaná v logoterapii.

To sa ešte nestalo

V našej obci máme viacero aktívnych spolkov: poľovnícky, divadelnícky, vinársky, Jednota klubu dôchodcov a maticiari. Často sa stáva, že robia rôzne pekné a zaujímavé akcie, ale účasť ľudí je nízka.

Keď sme pripravovali „pochovávanie basy“, mnohí sa sťažovali na nezáujem ľudí. Cítila som, že musím začať od seba. Mnohí nejdú na akciu iba preto, že to robí ten druhý, a nie jeho spolok. Oddelujeme sa – a v tom je chyba. Na našom stretnutí som preto vystúpila s pripomienkou, že práve my máme vytvárať jednotu, a nie ju rozbiť. Musíme sa

nauciť spolupracovať, nie rozdeľovať sa. Mnohí chodievame takmer denne na svätú omšu a pritom sa navzájom nevieme prijať a robíme si prieky. Treba, aby každý začal sám od seba. Lebo jednotu môžeme vytvárať aj účasťou na akciách iných, a nie iba na našich. Druhých to poteší.

A tak sme začali. Odmenou nám bolo, že na našej poslednej akcii bol plný „kulturák“. Mnohí museli stáť pre nedostatok stoličiek. To sa doposiaľ ešte ani jeden rok nestalo.

A. N.

Napomínať s láskou

Môj syn žije s priateľkou vo voľnom zväzku v jej byte. Robí šoféra kamióna a pracuje iba v noci. Často vídam v televízii rôzne dopravné nehody, ktoré sa neraz končia smrťou. Bol to pre mňa impulz, aby som si s ním pohovorila. Pri vhodnej príležitosti som sa syna spýtala, či si uvedomuje, v akom

ťažkom hriechu žije a že pri svojom rizikovom povolaní môže v hriechu aj zomrieť. Nevie, či si zobral moje slová k srdcu, ale viem, že mojou povinnosťou je napomínať s láskou.

A. N.

Bola som v kúpeľoch

V jedálni pri stole sme sedeli štyria. Všimla som si, že jeden pán, asi päťdesiatnik, nechodí na stravu. Pri vedľajšom stole sedel jeho spolubývajúci, tak som sa spýtala, čo s ním je. Odpovedal mi, že bol na ošetrovaní a nemá sa dobre. Bola nedela, a keďže od štvrtka sa neukázal, nedalo mi to pokoj. Čašníčka ani recepcia nejavili o vec záujem. Vyšla som o poschodie vyššie a zaklopala som na jeho izbu. Počula som, ako ťažko a stonajúc došiel k dverám. Bol veľmi slabý, nevládal stáť na nohách, ťažko dýchal. Báľ sa ďalšieho ošetrovania, aby mu neukončili liečbu. Nedalo mi to a zašla som na pohotovosť. Lekár nebol prítomný, ale bola tam sestrička. Opísala som jej stav, v akom sa dotýčný pán už štyri dni nachádza. Zobrala jeho kartu, tlakomer, teplomer a vrátili sme sa obe k nemu. Bolo to veľmi vážne, už začínal černieť. Po zmeraní teploty ma poprosila, či by som nezašla na prízemie po vozík, že ho musí zobrať na ambulanciu. Medzitým sa ho pýtala, ako sa má, a on jej slabým hlasom povedal, že je už po dvoch infarktoch. Nestihla som dôjsť ani k výťahu, keď za mnou volala, nech nikam nechodím, lebo že pán je úplne bez tlaku a treba zavolať záchranku. Zobrali ho do najbližšej

nemocnice. Sestrička mi celá roztrasená povedala: „Zachránili ste mu život, on by do rána nedožil.“ Bol úplne bezmocný a dehydrovaný, nemal mu kto ani pohár vody podať. Jeho spolubývajúci bol totiž stále pod vplyvom alkoholu a práve odchádzal na tancovačku.

Mala som starosť, ako to s pánom dopadlo a čo s ním je. Od sestričky som sa dozvedela, že je stabilizovaný, ale že do kúpeľov sa už nevráti. Na recepcii som pre istotu nechala kontakt, ak by prišiel niekto z rodiny po jeho veci. A tak sa aj stalo, vyhládala ma jeho dcéra. Veľmi mi ďakovala. Okrem prekonaných infarktov nastali aj iné zdravotné problémy. Na vlastné riziko ho vzala domov, do nemocnice v mieste bydliska.

Asi po mesiaci sa mi ozval on sám. Rozplakal sa a povedal: „Neviem, ako sa vám odvdáčim za to, že žijem.“ A vyrozprával mi všetko, čím prešiel.

Bola som vďačná Bohu, že som mohla byť nástrojom v jeho rukách. Uvedomila som si, aké potrebné je prekonávať našu nevšímavosť.

M. F.

Máte aj vy podobný príbeh zo života? Podel'te sa!

Svoje svedectvá nám môžete poslať na emailovú adresu casopis@nm.sk, radi ich uverejníme.

Chiara Lubichová

V Matke Cirkvi

V nasledujúcich číslach časopisu sa budeme venovať textom Chiary Lubichovej, ktoré nám ponúknu aspoň čiastkový obraz o jej skúsenosti s Cirkvou. Ucelenejší obraz je zachytený v knihe *Cirkev*, z ktorej sú texty vybrané. Cyklus otvárame dvomi textami: v takzvanom Neškodnom traktáte sa zlieva život a strhujúce objavy v začiatkoch nového duchovného dobrodružstva. V druhom úryvku z polovice deväťdesiatych rokov autorka akoby v retrospektíve poukazuje na Cirkev ako na jeden z hlavných bodov spirituality jednoty.

Cítili sme sa Cirkvou, jej deťmi

Z Neškodného traktátu
Trident 1950

V evanjeliu sme nachádzali všetko. Svätý Pavol a všetky listy¹ sýtili naše duše. A všetky tieto Božie slová – tak ako ich vysvetľovala Cirkev – okrem toho, že nás inšpirovali, potvrdzovali náš spôsob konania.

„Nikoho nenazývajte učiteľom“ (Mt 23, 10). Ježiš prítomný medzi nami bol všetkým: majstrom, otcom, sprievodcom. Stačil nám iba on, aby sme kráčali vo svetle, ale ani jeho by sme neboli chceli, keby nám to Cirkev nepotvrdila. Takže všetko svetlo, ktoré vyžarovalo z jeho prítomnosti medzi nami, sme predkladali nášmu duchovnému vodcovi: „Kto vás počúva, mňa počúva“ (Lk 10, 16) – ako nás naučilo evanjelium. Pre nás nebol Kristus bez Cirkvi a Cirkev nebola bez Krista. Naším živým Ježišom bol pastier našich duší, a keď sa naše hnutie rozšírilo, pastier diecézy.

Rovnako svetlo, aj keď bolo jasné a žiarivé, bolo podriadené poslušnosti, a tak sa v nás utvárala myšlienka, že hodnotu nemá svetlo, ale láska k Cirkvi a pokora, vďaka ktorej poznávame, že sme deti Cirkvi, poslušné k jej učeniu.

Možno práve vďaka tejto rýdzej a bezpodmienečnej poslušnosti sme vždy mali pocit, že Duch, ktorý vane medzi nami, je taktiež Duchom Matky Cirkvi. Oboje sa vzájomne potvrdzovalo a bolo v jednote.

Bolo však krásne objavovať Cirkev ako sídlo pravdy. Pravda zvnútra našej duše, kde sídli (ako hovorí sv. Augustín), prýštila priezračná a nová – bol to účinok našej lásky k Bohu a zároveň to bola pravda, ktorú Cirkev hlása už dvadsať storočí a ktorú opatruje ako svoje výhradné posvätné dedičstvo.

A do všetkého v Cirkvi sa vracal život. Dogmy, ktoré sa našej detskej mysli javili ako strnulé a mŕtve, aj keď sme si ich ctili a verili sme v ne slepou vierou, vo svetle Ježiša prítomného medzi nami získavali život. Stále síce zostávali tajomné, ale už neboli také nepreniknuteľné, takže sme na ne mohli hľadieť so zalúbením.

Mali sme účasť na Ježišovom svetle, svojím spôsobom sme boli slovom, a slovo pozná Slovo: „Preto zohýnam kolenná...“, aby ste zakorenení a upevnení v láske mohli so všetkými svätými pochopiť, aká je to šírka, dĺžka, výška a hĺbka, a poznať aj Kristovu lásku, presahujúcu každé poznanie, aby vás naplnila Božia plnosť celá“ (Ef 3, 14-19). „Vy ste svetlo sveta“ (Mt 5, 14).

Poznanie plodilo stále rastúcu lásku k pravde, a teda aj k Cirkvi a k Ježišovi. V Cirkvi sa všetko oživovalo. My, pokresťení katolícki kresťania, ktorí sme túžili do písma žiť podľa učenia evanjelia, poslušní Cirkvi a všetci zjednotení, sme sa skutočne cítili ako Cirkev, ako zhromaždenie. Preto sme poznávali samých seba ako deti Cirkvi.

A s akým nadšením sme prichádzali, aby sme od Cirkvi prijímali svetlo.

Dogmy, ktoré sa našej detskej mysli javili ako strnulé a mŕtve, aj keď sme si ich ctili a verili sme v ne slepou vierou, vo svetle Ježiša prítomného medzi nami získavali život.

Kázne boli osvecované našou láskou. Aj krátke a suché slová prostého kazateľa sa nám zdali krásne a osvietené, pretože v tom kňazovi ich vyriekol Ježiš, a naše duše sa živili náukou, lebo sa týkala našich vecí, vecí zhora!

Ako nikdy predtým sme často a s láskou pristupovali ku sviatostiam. Dokazuje to skutočnosť, že už šesť rokov – obdobie, odkedy hnutie trvá – všetky duše, ktoré do neho patria, pristupujú denne ku svätému prijímaniu.

Bez sviatosti jednoty nemožno jednotu pochopiť. Jeden činí zo všetkých jedno: jedno telo.

Chcela by som, aby všetci pocítili, že majú jednu matku

Z príhovoru o základných pilieroch spirituality jednoty
8. decembra 1996

V rokoch, keď sa hnutie rodilo, sa pod Cirkvou často rozumelo len tú vystavnú z kameňov, s Ježišom vo svätostánku, s Pannou Máriou, so sochou svätého Antona na oltári. Cirkev bola pre mnohých určitým spôsobom synonymom katechizmu, prvého svätého prijímania... Znamenala aj ďalšie sviatosti, sviatky svätých patrónov, prípadne znamenala aj činnosť v Katolíckej akcii atď. Predstavovala tiež farnosť, farára, a ak sa vôbec vedelo o ich existencii – biskupa a pápeža.

Vďaka charizme jednoty a rôznym okolnostiam sme pochopili, že aj keď Cirkev je všetkým týmto, v prvom rade a vo svojej podstate je Božím ľudom, spoločenstvom. Cirkev je spoločenstvo.

Neskôr Druhý vatikánsky koncil definoval Cirkev ako spoločenstvo a vyvolal tým revolúciu.

A čo znamená vnímať Cirkev ako spoločenstvo a žiť podľa toho?

Znamená to vytvoriť vzťahy lásky medzi všetkými jej článkami: medzi jej členmi, medzi jej skutočnosťami (farnosť, diecézy, hnutia, štruktúry, rady, komisie atď.) a ostatnými skutočnosťami, ktoré sú s ňou nejakým spôsobom spojené (iné cirkvi, iné náboženstvá,

ktoré s ňou majú niečo spoločné skrze prítomnosť „semien Slova“, iné kultúry s ich hodnotami).

Naša spiritualita tomu všetkému učí a tak žije.

Okrem toho lásku treba nastoliť medzi zodpovednými a veriacimi. Každý zodpovedný by mal konať tak, aby všetkým jeho príkazom predchádzala láska (aby aj on bol vo svojom prostredí „prezidentom lásky“).

A nastoliť lásku medzi veriacimi a zodpovednými, ako to dokumentujú tieto listy, ktoré hovoria, že hnutie a Cirkev sú tiež poznačené spoločenstvom.

V roku 1969 som napísala: „Nebolo to len kvôli poslušnosti voči Cirkvi alebo zo strachu z herézy! To Cirkev nás priťahovala k sebe; alebo skôr Duch Svätý v nás nabádal naše hnutie, aby sme sa zjednotili s Duchom Svätým, ktorý je v Cirkvi, pretože to je ten istý Duch Svätý“.

Z prvých rokov hnutia pochádza táto veta: „Fokolaríni vidia Cirkev ako rodinu. A aj keď v tejto rodine každý má byť na svojom mieste, vo svojom povolaní, všetci sa majú považovať za bratov skrze lásku v Ježiša Krista.“³

Všetko sa uskutočňuje v poslušnosti voči tomu, kto má charizmu autority. Poslušnosť v láske je našou povinnosťou voči Cirkvi. A táto láska sa k nám vracia, ako sme to ustavične zakusovali. Tento náš postoj voči biskupovi bol trvalý. [...]

V roku 1960 som povedala: „Chcela by som, aby všetci spoznali, že majú matku a že táto matka je tu vždy a že nás živí. Priala by som si, aby všetky duše prichádzali k tomuto pravému mlieku, ktoré prichádza od Svätého Otca a biskupov, napojili sa ním a prijali ho za svoje.“⁴

Takže jedného dňa z našich srdiec zaznel tento druh vyznania:

„Cirkev, naša najčistejšia matka, nás zaštepila do svojej rodiny a otvorila nám dvere do skutočného raja cez kňazov a sviatosti.

Ona z nás ukula Kristových vojakov.

Ona nám odpustila a sedemdesiatšedem ráz zmazala naše hriechy.

Ona nás živila Ježišovým telom; ona božsky spečatila lásku nášho otca a našej matky.

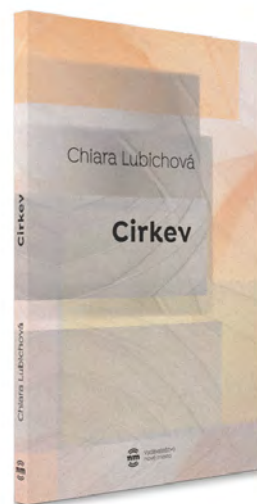
Ona pozdvihla dôstojnosť ľudí ako my a zaodela ich do kňazstva.

Ona nám nakoniec udelí posledné zbohom: odovzdá nás Bohu, dá nám Boha.

Ak naše srdce nespieva o nej, je nástrojom bez života.

Ak ju naša myseľ nevidí a neobdivuje, je slepá a zastretá.

Ak naše ústa o nej nehovoria, je lepšie, aby v nich vyschlo každé slovo.“⁵

Uvedené úryvky sú z knihy Cirkev od Chiary Lubichovej, ktorú je možné zakúpiť si na www.nm.sk/obchod.

¹ Myslia sa tým všetky apoštolské listy.

² Chiara Lubichová, *Uomini al servizio di tutti*, v *Scritti spirituali*/4, Città Nuova, Rím 1995, s. 101.

³ V akom vzťahu je Máriin rád s dušami, ktoré do neho nepatria, s. 55–58 v tomto zväzku.

⁴ *Uomini al servizio di tutti*, s. 100.

⁵ *Frammenti*, v *Scritti spirituali*/1, Città Nuova, Rím 1991, s. 217–218.

„Zadarmo ste dostali, zadarmo dávajte.“ (Mt 10, 8)

Takúto náročnú výzvu predkladá Ježiš v Matúšovom evanjeliu svojim učeníkom, svojim „vyslancom“.

On sám sa stretával s opustenými a trpiacimi ľuďmi a ulútostilo sa mu ich.

Preto si prial, aby sa jeho dielo spásy, uzdravenia a oslobodenia prostredníctvom apoštolov znásobovalo. Apoštoli sa zhromaždili okolo Ježiša, vypočuli si jeho slová a dostali poslanie, ktoré sa stalo cieľom ich života; preto sa vydali na cestu, aby išli svedčiť o Božej láske ku každému človeku.

„Zadarmo ste dostali, zadarmo dávajte.“

Čo však dostali „zadarmo“, aby to dávali ďalej?

Apoštoli prostredníctvom Ježišových slov, skutkov, postojov a z celého jeho života zažili Božie milosrdenstvo. Napriek svojim slabostiam a obmedzeniam dostali nový zákon lásky, zákon vzájomného prijímania jeden druhého.

Predovšetkým však dostali dar, ktorý má Boh pripravený pre všetkých ľudí: jeho samého, jeho spoločnosť na ceste životom, jeho svetlo pri našich rozhodnutiach. Sú to dary, ktorých cena sa nedá vyčíslieť, prekračujú akékoľvek možnosti našej odplaty, práve preto sú „zadarmo“.

Dostali ich apoštoli a všetci kresťania nato, aby sa ďalej stali kanálmi týchto dobier pre každého, koho deň za dňom stretávajú.

„Zadarmo ste dostali, zadarmo dávajte.“

Chiara Lubichová v októbri 2006 napísala: „Ježiš v celom evanjeliu vyzýva dávať: dávať chudobným, tým, čo žiadajú, tým, čo potrebujú požiť; dať jedlo tomu, kto je hladný, kabát tomu, kto požiada o košeľu, dávať zadarmo a nezištné... On sám dal ako prvý zdravie chorým, odpustenie hriešnikom a život nám všetkým. Proti egoistickému inštinktu zhromažďovať zásoby kladie štedrosť, proti sústredeniu sa na vlastné

potreby kladie pozornosť voči druhému, proti kultúre mať, vlastniť, kladie kultúru dávania [...]. Slovo života na tento mesiac nám môže pomôcť znovu objaviť hodnotu každého nášho skutku, od práce v domácnosti, na poli či v dielni až po administratívne úkony, školské povinnosti, a takisto našu zodpovednosť v občianskej, politickej a náboženskej oblasti. Všetko je možné premeniť na pozornú, starostlivú službu. Láska nám dá nové oči, aby sme vytušili, čo druhí potrebujú a ako im veľkodušne a čo najšikovnejšie môžeme vyjsť v ústrety.

A ovocie? Rozprúdi sa spoločenstvo dobier, lebo láska vyvoláva lásku. Radosť sa znásobí, pretože „radosťnejšie je dávať, ako prijímať“ (Sk 20, 35).“¹

Vergence, dievčatko z Konga, to doslova potvrdzuje svojím príbehom: „Išla som do školy a bola som skutočne veľmi hladná. Cestou som stretla môjho uja, dal mi peniaze na desiatu, lenže o kúsok ďalej som zbadala veľmi chudobného človeka. Hneď mi napadlo, že tie peniaze dám jemu. Priateľka, čo išla so mnou, ma od toho odrádzala, lebo mám myslieť na seba! Povedala som si však: Zajtra si určite zoženiem niečo na zjedenie, ale on? A s veľkou radosťou v srdci som mu dala peniaze, čo som mala na desiatu.

„Zadarmo ste dostali, zadarmo dávajte.“

Ježišova a evanjeliová logika nám stále pripomína, že čokoľvek prijímame, je to preto, aby sme sa s tým podelili, nikdy teda nemáme zhromažďovať pre seba. Všetkých nás požíva, aby sme si uvedomili, že to, čo sme dostali: energiu, nadanie, schopnosti či hmotný majetok, máme poskytnúť, aby to poslúžilo ostatným.

Podľa ekonóma Luigina Brunioho „nezištnosť [...] môže byť súčasťou ľubovôlej činnosti. Ona neznamená „grátis, čiže zadarmo“, práve naopak, nezištnosť nemá nulovú cenu, ale nekonečnú cenu, takže sa dá odplatiť len ďalším nezištným činom“². Nezištnosť teda prekračuje logiku trhu, konzumizmu a individualizmu a otvára dvere spoločenskému citeniu,

bratstvu, ochote deliť sa a novej kultúre dávania.

Skúsenosť potvrdzuje, že nezištná láska je skutočnou provokáciou s neočakávanými pozitívnymi účinkami, ktoré sa veľmi rýchlo šíria aj v spoločnosti.

Udialo sa to aj pri jednom projekte, ktorý sa začal v roku 1983 na Filipínach.

V tom čase bola politická a sociálna situácia v krajine veľmi zložitá a mnoho ľudí sa zapájalo do hľadania pozitívneho riešenia. Aj skupinka mládeže sa zapojila, a to originálnym spôsobom: otvorili svoje skrine a pozbierali všetko, čo už nepotrebovali. Rozpredali to na trhu a s týmto malým kapitálom začali od nuly budovať sociálne centrum Bukas Palad, čo v miestnom jazyku znamená „S otvorenými rukami“. Inšpirovala ich veta z evanjelia: „Zadarmo ste dostali, zadarmo dávajte“, ktorá sa stala mottom ich projektu.

Pridalo sa k nim niekoľko lekárov, ktorí nezištné poskytli svoju odbornú pomoc, ako aj mnoho ďalších ľudí, ktorí otvorili svoje srdcia, náruče a dvere svojich domovov. Takto sa zrodila a rozšírila široká sociálna aktivita zameraná na tých najchudobnejších a dodnes poskytuje svoje služby v mnohých filipínskych mestách. Najdôležitejšie, čo dosiahli a upevnili, však bolo to, že počas týchto rokov sa prijímatelia tejto pomoci zmenili na aktívnych tvorcov vlastného pozdvihnutia.

Oni tak totiž znovu našli svoju osobnú dôstojnosť a budujú vzťahy založené na úcte a solidarite. Svojím príkladom a nasadením sprevádzajú mnohých ďalších na ceste z chudoby, aby sami prevzali na svoje plecia zodpovednosť za krajšie spolužitie pre nich samotných aj ich rodiny, v ich štvrtiach a spoločenstvách po svete.³

Letizia Magriová

¹ Ch. Lubichová, *Slovo života*, 10/2006, v *Parole di Vita*, zostavil Fabio Ciardi (Opere di Chiara Lubich 5, Città Nuova, Rím 2017), s. 791–692.

² Porov. <http://www.edc-online.org/it/pubblizzazioni/articoli-di/luigino-bruni>.

³ <http://bukaspaladfoundation.org/>

Slovo života pre deti

DÁVAŤ!

„Zadarmo ste dostali, zadarmo dávajte.“ (Mt 10, 8)

K Ježišovi prinášajú nemého človeka.

Ježiš ho uzdravuje a ľudia hovoria:
Nikdy sme nič také nevideli! (Mt 9, 32-33).

Potom Ježiš zvoláva svojich učeníkov nabok
a aj im dáva moc uzdravovať chorých.

Tak ako rozpráva Vergence, dievča z Konga:
Šla som do školy a bola som naozaj veľmi
hladná. Cestou som stretla môjho uja, ktorý
mi dal peniaze na desiatu.

No o kúsok ďalej som zbadala veľmi chudob-
ného človeka. Hneď mi napadlo, že tie peniaze
dám jemu. Priateľka, čo išla so mnou, ma od
toho odrádzala, vraj mám myslieť na seba.

Ja som si však povedala: Zajtra si určite
zoženiem niečo na zjedenie, ale čo on?
A s veľkou radosťou v srdci som mu peniaze,
čo som mala na desiatu, dala.

Vergence, Kongo

Slovo života pre deti

**POKAD
UJRYTÝ
V SROCI**

„Lebo kde je váš poklad, tam bude aj vaše srdce.“ (Lk 12, 34)

Ježiš hovorí svojim priateľom o poklade, ktorý nik nemôže ukradnúť.

Môže ho vlastniť ktokoľvek, pretože tento poklad je láska, ktorá rastie vždy, keď iným dávame.

Ak dáme niečo svoje so štedrosťou, pocítíme v srdci obrovskú radosť a budeme bohatší!

Mariana z Mexika vybrala doma jednu hračku a priniesla ju na stretnutie: je to medvedík, už trochu starý a špinavý. Katarína jej vysvetľuje, že všetky tie hračky chcú predať, aby mohli pomôcť chudobným.

Mariana na ňu prekvapene pozerá, vôbec to takto nepochopila! Keď príde domov, zoberie kufor a celý ho naplní svojimi hračkami. Jedna krajšia ako druhá; dáva ich všetky. Je šťastná.

Ježiš však na ňu myslí: na druhý deň dostala dlho očakávaný dar, je to naozajstný psík!

SLOVO ŽIVOTA PRE MLADÝCH

JÚL 2019

„Zadarmo ste dostali, zadarmo dávajte.“ (Mt 10, 8)

Radosť z dávania

Ježišova evanjeliová logika je prijímať preto, aby sme sa s tým podelili, nikdy nezhrmažďovať pre seba.

Všetkých nás pozýva k tomu, aby sme si uvedomili, že to, čo sme dostali: energia, nadanie, schopnosti, hmotný majetok, máme poskytnúť, aby to poslúžilo ostatným.

Ježiš v celom evanjeliu vyzýva dávať: dávať chudobným, tým, čo žiadajú, tým, čo potrebujú požičať; dať jedlo tomu, kto je hladný, kabát tomu, kto požiada o košeľu.

Dávať zadarmo...

On sám dával ako prvý: zdravie chorým, odpustenie hriešnikom, život nám všetkým.

Proti egoistickému inštinktu zhromažďovať zásoby kladie štedrosť, proti sústredeniu sa na vlastné potreby kladie pozornosť voči druhému, proti kultúre mať kladie kultúru dávania.

Láska nám dáva nové oči, aby sme vytušili, čo druhí potrebujú a ako im veľkodušne a čo najšikovnejšie vyjsť v ústrety. A výsledky? Rozprúdi sa spoločenstvo dobier, lebo láska vyvoláva lásku. Radosť sa znásobí, pretože „radosťnejšie je dávať, ako prijímať“ (Sk 20, 35)¹.

Upravené Centrom Mladí za jednotu;
centro.rpu@focolare.org

Skúsenosť zo sveta

Šla som do školy a bola som naozaj veľmi hladná. Cestou som stretla môjho uja, ktorý mi dal peniaze na desiatu. No o kúsok ďalej som zbadala veľmi chudobného človeka.

Hneď mi napadlo, že tie peniaze dám jemu. Priateľka, čo išla so mnou, ma od toho odrádzala, vraj mám myslieť na seba. Ja som si však povedala: Zajtra si určite zoženiem niečo na zjedenie, ale čo on?

A s veľkou radosťou v srdci som mu peniaze, čo som mala na desiatu, dala.

Vergence z Konga

Pokladnička dávania

Ako funguje:

Každý si na kúsok papiera napíše alebo nakreslí vec alebo skutok, ktorý počas dňa dokáže darovať (pero, úsmev, desiata atď.).

Tieto papieriky potom vloží do pokladničky dávania (škatuľka, ktorú sme si pripravili vopred).

Takto sa pokladnička naplní skutkami veľkodušnosti každého. Pri najbližšom stretnutí každý otvorí svoju „pokladničku dávania“, aby sa mohol so svojimi skúsenosťami podeliť s ostatnými.

Materiál

Škatuľka ako pokladnička a vrecúško s pozbieranými papierikmi

www.focolare.sk

¹ Ch. Lubichová, *Slovo života* 10/2006.

SLOVO ŽIVOTA PRE MLADÝCH

AUGUST 2019

„Lebo kde je váš poklad, tam bude aj vaše srdce.“ (Lk 12, 34)

Náš štýl života: darovať

„Srdce“ je to najintímnejšie, najskrytejšie a najživšie, čo máme.

„Poklad“ je zas to, čo je najcennejšie a zabezpečuje nám dnešok aj budúcnosť.

„Srdce“ je aj sídlom našich hodnôt. Z neho vychádzajú naše konkrétne rozhodnutia. Je tajným miestom, kde hráme o zmysel života: čomu skutočne dáme prvé miesto?

Čo je naším „pokladom“, kvôli ktorému sme ochotní zanechať všetko ostatné?

Ak sa poobzeráme okolo seba, všetko nás pobáda, aby sme zhromažďovali hmotný majetok a zamerali sa na vlastné potreby...

Prečo Ježiš tak veľmi trvá na tom, aby sme sa odpútali od majetkov, a kladie to dokonca ako neodmysliteľnú podmienku jeho nasledovania?

On chce, aby sme boli šťastní s dušou oslobodenou od akéhokoľvek prilipnutia a obáv, aby sme ho skutočne mohli milovať celým srdcom, myslou a zo všetkých síl.

Žiada nás, aby sme sa zriekli majetku, lebo jeho túžbou je, aby sme sa viac otvorili voči druhým.

Najjednoduchší spôsob, ako sa niečoho „zriecť“, je „darovať“ to.

Skúsenosti zo sveta

V malej dedinke v Kongu čaká Mabe každé ráno Lionel, aby ho odprevadil do školy: Lionel je malý, cesta je dlhá a vedie cez les. No dnes ráno išiel Lionel do školy so svojimi kamarátmi. Po škole ide Mabe pozrieť Lionel domov a nájde ho uplakaného a bez topánok: jedno dieťa mu ich ukradlo. Mama na neho kričí: „Zajtra nemôžeš ísť do školy bez topánok!“ Mabe uteká domov, vezme pár svojich topánok a s maminým súhlasom ide k obuvníkovi, aby ich opravil a vyleštil. Šťastný Mabe ich prinesie Lionelovi. Na druhý deň idú do školy spolu.

Artur z Argentíny sa so svojimi kamarátmi hrá na ceste, keď príde Pablito, chudobný chlapec, ktorý žobre almužnu. „Môžem sa s vami hrať aj ja?“ opýta sa. Všetci sa pozerajú na jeho špinavé a otrhané oblečenie, nechcú sa s ním hrať!

Aj Artur nad tým chvíľu premýšľa... no potom povie: „Je to môj kamarát, a preto sa s ním budem hrať!“ Vezme ho do svojho družstva a šťastní sa hrajú spolu.

Dnes má Artur narodeniny! „Cíffíí...“ Artur uteká otvoriť dvere. Je tam Pablito! „Nech sa páči,“ hovorí a podáva mu balíček, „toto je pre teba.“ Artur ho otvorí a nájde tam pekné autíčko. „Kúpil som ho za peniaze, čo som dnes vyžobral,“ povedal šťastný Pablito.

*Upravené Centrom Mladí za jednotu;
centro.rpu@focolare.org*

Radost' z dávania

Aj keď sa nám to možno nezdá, máme mnohé bohatstvá, ktorými môžeme prispieť do spoločného: srdcom môžeme darovať cit, prejavovať srdečnosť, rozdávať radosť; môžeme poskytnúť svoj čas, modlitby či podeliť sa o svoje vnútorné bohatstvo; môžeme mať rôzne veci, knihy, odev, auto alebo peniaze...

Boh nám dal plody zeme, aby boli v službe všetkým.

Tak ako rastliny absorbujú zo zeme toľko, čo potrebujú pre život, chceme si aj my nechať pre seba len to najpotrebnejšie.

www.focolare.sk

„Lebo kde je váš poklad, tam bude aj vaše srdce.“ (Lk 12, 34)

„Srdce“ je to najintímnejšie, naj-skrytejšie a najživšie, čo máme, poklad je zas to, čo je najhodnotnejšie a a zabezpečuje nám dnešok aj budúcnosť. V „srdci“ sídlia aj naše hodnoty, z neho vychádzajú naše konkrétne rozhodnutia; je tým tajným miestom, kde hráme o zmysel života, o to, čomu skutočne dáme prvé miesto.

Čo je tým našim pokladom, kvôli ktorému sme ochotní zanechať všetko ostatné?

V konzumnej spoločnosti západného typu nás všetko pobáda zhromažďovať hmotný majetok, zamerať sa na vlastné potreby, nestarať sa o potreby druhých, a to všetko v mene blahobytu a individuálneho výkonu. No už evanjelista Lukáš vo veľmi odlišnom kultúrnom prostredí uvádza tieto Ježišove slová ako zásadné a univerzálne poučenie pre všetkých ľudí v každej dobe.

„Lebo kde je váš poklad, tam bude aj vaše srdce.“

Lukášovo evanjelium rázne zdôrazňuje potrebu radikálnej, trvalej a pre Ježišovho učeníka charakteristickej voľby: skutočným dobrom je Boh Otec a podľa Ježišovho príkladu toto musí naplňať srdce každého kresťana. Táto výlučná voľba umožňuje s dôverou sa zveriť do jeho lásky a poskytuje možnosť získať ozajstné „bohatstvo“, ktoré patrí Božím deťom a dedičom jeho kráľovstva.

Je to otázka slobody: nenechať sa ovládnuť hmotnými vecami, ale byť ich skutočnými pánmi.

Hmotné bohatstvo môže naozaj zaujať „srdce“ a vyvolávať rastúcu túžbu vlastniť čoraz viac, a to vedie ku skutočnej závislosti. Almužna, ku ktorej nás vyzýva tento úryvok evanjelia¹, je však otázkou spravodlivosti diktovanej milosrdenstvom, ktorá odľahčuje „srdce“ a vedie k bratskej rovnosti. Každý kresťan a celé kresťanské spoločenstvo

veriacich môžu zakúšať skutočnú slobodu vďaka tomu, že sa podelia o hmotné a duchovné dobré s tými, čo ich potrebujú: toto je onen kresťanský životný štýl, ktorý svedčí o pravej dôvere v Otca a kladie pevné základy civilizácie lásky.

„Lebo kde je váš poklad, tam bude aj vaše srdce.“

Pri oslobodzovaní sa od otroctva vlastníctva nám môžu pomôcť rady Chiary Lubichovej: „Prečo Ježiš tak trvá na odpútanosti od majetkov a kladie to dokonca ako neodmysliteľnú podmienku jeho nasledovania? Preto, lebo prvoradým bohatstvom nášho bytia a pravým pokladom je on! [...] Chce, aby sme boli slobodní, s dušou očistenou od akéhokoľvek prilipnutia a obáv, aby sme ho skutočne mohli milovať celým srdcom, rozumom a zo všetkých síl. [...] Žiada nás, aby sme sa zriekli majetku aj preto, lebo chce, aby sme sa otvorili voči druhým [...]. Najjednoduchší spôsob, ako sa niečoho „zriecť“, je „dať“ to.

Dať Bohu s láskou. [...] Túto lásku mu prejavujeme tým, že milujeme svojich bratov a sestry a kvôli nim sme ochotní dať do hry všetko. Aj keď sa nám to možno nezdá, máme mnohé bohatstvá, ktorými môžeme prispieť do spoločného: srdcom môžeme darovať cit, môžeme prejavovať srdečnosť, rozdávať radosť, môžeme poskytnúť čas, modlitby či podeliť sa o svoje vnútorné bohatstvo; môžeme mať rôzne veci, knihy, odev, auto alebo peniaze. [...] Darujme bez dlhého uvažovania, ako napríklad: „Toto by sa mi mohlo ešte hodiť v takej či onakej situácii [...]“. Všetko sa môže hodiť, ak však začneme akceptovať tieto pohľadky, votrie sa do nášho srdca veľa pripútaností a budú sa vynárať ďalšie a ďalšie potreby. Nie, nie, snažme sa mať len to, čo potrebujeme. Budme pozorní, nech neprídeme o Ježiša kvôli nejakej odloženej sume, alebo pre čosi, bez čoho by sme sa zaobišli.“²

Marisa a Antonio sú manželmi už tridsaťštyri rokov a hovoria: „Po ôsmich rokoch manželstva išlo všetko na

výbornú, bývanie a zamestnanie, všetko presne podľa našich predstáv, a tu prišiel návrh, aby sme sa kvôli podpore mladej kresťanskej komunity presťahovali z Talianska do jednej latinskoamerickej krajiny. V množstve hlasov ľudí okolo nás, v ktorých jedni vyjadrovali obavy z neznámej budúcnosti a druhí nás zas považovali za bláznov, sme obaja započuli najmä jeden, veľmi upokojujúci, a to Ježišov hlas, ktorý nám navrhoval: „Poď, a nasleduj ma.“ A tak sme aj spravili.

Ocitli sme sa v úplne inom prostredí, než na aké sme boli zvyknutí. Chýbalo nám veľa vecí, ale cítili sme, že namiesto nich nachádzame mnoho iných vecí, napríklad bohatstvo vzťahu s množstvom ľudí. Veľmi mocne sme zažili aj to, ako sa Boh o nás staral: raz sme pripravovali menšiu slávnosť a každá rodina priniesla niečo z typických jedál na večeru. My sme sa práve vtedy vrátili z cesty v Taliansku a aj s poriadnym kusom kvalitného syra parmezán. Túžba podeliť sa s časťou tohto syra s inými rodinami v nás zápasila s myšlienkou, že onedlho sa syr minie. Vtedy sme si spomenuli na Ježišovu vetu: „Dávajte a dajú vám“ (Lk 6, 38). Pozreli sme sa na seba a povedali sme si, že už sme opustili vlasť, prácu, príbuzných, a teraz budeme lipnúť na kuse syra? Odkrojili sme teda poriadny kus a vzali na večeru. O dva dni nato u nás niekto zazvonil: bol to turista, ktorého sme nepoznali, no bol priateľom našich známych a doniesol nám od nich balík. Keď sme ho otvorili, bol tam veľikánsky kus parmezánu. Presvedčili sme sa, že Ježišov prísľub: „... mieru dobrú, natlačenú, natrasenú, vrchovatú vám dajú do lona“, skutočne platí.

Letizia Magriová

¹ Porov.: Lk 12, 33.

² Ch. Lubichová, *Slovo života*, september 2004, v *Parole di Vita*, zostavil Fabio Ciardi (Opere di Chiara Lubich 5, Città Nuova, Rím 2017), s. 729-731.

Tanino Minuta

Áno navždy

1920
Chiara
Lubichová
2020

Chiara Lubichová bola zakladateľka a prvá prezidentka Hnutia fokoláre, ako aj plodná autorka. Pri blížiacom sa stom výročí jej narodenia (1920) si prejdeme niektorými dôležitými etapami Chiarinho života.

Roky 1943 – 1944

Zasvätenie, meno Chiara, rozhodnutie sa pre Ideál, rozpoznanie Božej vôle

Zrod Hnutia fokoláre sa viaže na „áno navždy“, ktoré dala Chiara Lubichová Bohu 7. decembra 1943. Otec Kazimír, predstavený Tretieho rádu svätého Františka Assiského, išiel rozprávať o svätom Františkovi učiteľkám zo sirotinca v Cagnole blízko Tridentu. Reakcia Silvie Lubichovej ho vtedy hlboko zasiahla: „Otče, nikdy som o podobných veciach nepočula. Aj ja túžim po takom ohni lásky, chcem ho prinášať do sveta.“ Otec Kazimír rozpráva: „Viacrát som sa vrátil do sirotinca, aby som kázal, a keď som videl jej nadšenie, zveril som jej ďalšie dievčatá. Stalo sa niečo neuveriteľné“ (*Avvenire*, 23. 1. 2010).

Silvia vstúpila do Tretieho rádu svätého Františka a zvolila si meno Chiara. Keď vyslovila svoju túžbu odovzdať sa celá Bohu sľubom čistoty, otec Kazimír sa jej snažil naznačiť dôsledky takéhoto rozhodnutia, no Chiara si bola istá svojím rozhodnutím. Zasvätenie sa uskutočnilo 7. decembra 1943. „Ráno som vstala okolo piatej. Obliekla som si tie najlepšie šaty, aké som mala, aj keď jednoduché, a vydala som sa na cestu. Prešla som cez celé mesto až k jednému malému kolégiu. [...] Zúrila taká silná búrka, že som si musela raziť cestu dáždnikom. Aj to malo svoj význam. Akoby skutok, ktorý som sa chystala vykonať, sa mal stretnúť s mnohými prekážkami. Zdalo sa mi, akoby ten silný dážď a prudký vietor symbolizovali nejakého nepriateľa.

*Zdalo sa mi,
akoby ten silný
dážď a prudký
vietor symboli-
zovali nejakého
nepriateľa.*

teľa. [...] Kostol bol krásne vyzdobený. V pozadí sa nachádzal obraz Nepoškvrneného počatia Panny Márie. Pred oltárom bolo pripravené kľačadlo. [...] Pred prijímaním som na okamih uvidela to, čo som sa chystala urobiť: vo chvíli, keď som sa zasvätila Bohu, prešla som cez most, ktorý sa mi rúcal za chrbtom. Späť do sveta som sa už nemohla vrátiť. Áno, pretože moje zasvätenie nebolo len obyčajnou formulkou, ktorú som potom prečítala pred vyzdvihnutou Eucharistiou: „Navždy dávam sľub úplnej čistoty.“ Bolo to niečo celkom iné. Ja som sa vydávala, brala som si Boha.“

Dori Zamboniová sa v tom čase pripravovala na univerzitu a ku Chiare chodila na doučovanie. „Čakala som na ňu u nej doma, kde sme mávali hodiny. Videla som ju prichádzať a celá prekypovala šťastím, neopísateľne žiarila. Povedala by som, že skákala od radosti. Bola veľmi šťastná.“

O niekoľko týždňov neskôr, na vianočnej polnočnej svätej omši, si Chiarine priateľky všimli, že plače. Vysvetlila im, že jej zasvätenie sa Bohu bolo slobodné rozhodnutie.

Ako a kde sa však malo naplniť zrieknutie sa vlastnej vôle? Azda v prísnej klauzúre? Cez slyzy hovorila: „Ak to odo mňa Boh žiada, som ochotná urobiť to.“ Povedala o tom kňazovi, on však zareagoval jednoznačne: „Celkom iste to nie je Božia vôľa pre vás!“ Chiara pochopila, že „svätým sa možno stať v *stave dokonalosti*, no svätosť sa dá dosiahnuť aj *dokonalosťou stavu*, teda keď dobre konáme vôľu, ktorú od nás Boh žiada, hoci sa nám môže

Foto: Città Nuova

1944 – Trident po bombardovaní. Zľava: Chiarin rodný dom; sprava: Kostol Panny Márie (Santa Maria Maggiore), kde bola Chiara pokrstená.

zdať menej pekná ako tá, ktorú chce od niekoho iného, alebo to, čo by sme chceli my. [...] To, na čom záleží, je Božia vôľa.“ Keď si Dori na tú chvíľu zaspomínala, napodobnila Chiarin postoj otvorenej náruče a povedala: „V tom okamihu som pochopila, že som mohla otvoriť celému svetu dvere pre Božiu vôľu.“

Presne o mesiac, 24. januára 1944, položil otec Kazimír Chiare otázku, kedy Ježiš najviac trpel. Asi nikdy sa nedozvieme, prečo sa na to pýtal. Chiara sa len domnievala, kedy Ježiš prežíval najväčšiu bolesť. Otec Kazimír jej odpoveď upresnil a bol presvedčený, že to bolo vo chvíli, keď kričal: „Prečo si ma opustil?“ Pre Chiaru to bol „objav a povolanie“ zároveň. K sľubu, ktorý dala 7. decembra 1943, sa viazal aj jej sľub, že neopustí mesto. Vážnosť tohto záväzku sa ukázala 14. mája 1944. Po bombardovaní, ktoré zničilo aj dom Chiarinej rodiny, boli Lubichovci nútení odísť z mesta. Chiara však sľúbila, že zostane v Tridente. A tak domček, ktorý sa jej spolu s ostatnými dievčatami podarilo nájsť, sa stal prvým „fokoláre“, ktoré duchovnými očami videla už pred niekoľkými rokmi v loretánskom domčeku.

My veríme v lásku

(Bol rok 1942). V tom čase som učila. Jeden kňaz, ktorý bol práve na škole, zaklopal na dvere triedy a opýtal sa ma, či by som bola ochotná venovať hodinu svojho času na jeho úmysly. Veľmi som si vážila kňazov a asi vedel aj o mojom záujme o duchovné veci. „Aj celý deň!“ odpovedala som. Ohromený touto mladickou ohotou ma požiadal, aby som si klakla, poželal ma a povedal: „Pamätajte si, že Boh vás nesmierne miluje.“ Prišlo to ako blesk. „Boh ma nesmierne miluje, Boh ma nesmierne miluje.“ Povedala som o tom svojim prvým spoločníckam: „Boh ma miluje. Boh ťa nesmierne miluje. Boh nás nesmierne miluje.“

Od tej chvíle som nachádzala Božiu lásku všade: počas celého dňa, vo svojom nadšení, vo svojich predsavzatiah, v radostných a povzbudzujúcich udalostiach, ale aj v smutných, bolestných a ťažkých situáciách. Bol tu stále, všade a všetko mi objasňoval. Čo mi objasňoval? Že všetko je láska: to, kým som, a to, čo sa mi stane, kým sme a čo sa nás týka, to, že som jeho dcérou a že on je môj Otec, že nič neunikne jeho láske, ani chyby, ktoré urobím, lebo on ich dopustí. Že jeho láska objíma

kresťanov tak ako mňa, objíma Cirkev, svet, vesmír. Stal sa mi oporou, otváral mi oči, ukazoval mi všetko a všetkých ako plody svojej lásky.

Došlo k obráteniu. Niečo nové mi prebleslo myslou: Viem, kto je Boh. Boh je láska.

Boh je láska. Sme si toho vedomé a do hĺbky sme o tom presvedčené. Všetko sa v našom živote mení. Úsmev nám stále hrá na perách, aj počas hrôz vojny, v odlúčení, pri bombardovaní, aj keď sme na prahu smrti: všetko, všetko je výrazom Božej lásky.

On vkladá do nášho srdca túto novú vieru v neho-lásku, ako keby sadil semiačko do zeme. Toto je náš veľký, veľmi veľký objav. Svet, ktorý nás obklopuje, to však nevie. Hovorím o tom čo najviac ľuďom: svojej mame, svojmu otcovi, svojim sestrám, bratovi a kamarátkam. My veríme v lásku. Toto je náš nový život. Ak by sme počas vojny mali zomrieť, prajeme si byť pochovaní v jednom hrobe a namiesto našich mien nech je napísané to, čo vyjadruje naše „bytie“: „A my sme uverili v lásku“ (porov. Jn 4, 16).

Z príhovoru biskupom priateľom hnutia (13. februára 1979)

Zuzana Hanusová

**Rodiny by mali žiť tak, aby míňali
len na to, čo skutočne potrebujú,
všetko ostatné by mali darovať**

Hovorí o radikálnom životnom štýle, ktorý dovoľuje žiť slobodne od vecí. Zmena mentality v rodinných financiách podľa nej zlepšuje vzťahy v rodine i s ľuďmi naokolo.

S Barbarou Roveaovou, ktorá sa spolu so svojím manželom venuje formácii spoločenstva Nových rodín z Hnutia fokoláre, sme sa rozprávali o potrebe pravidelnej bilancie rodinných financií, o umení prijímať a tiež o tom, čo znamená ísť proti prúdu konzumnej doby.

Podľa štatistík sú jedným z najčastejších dôvodov manželských hádok peniaze. Prečo je to tak?

Súvisí to s tým, akú váhu dnes dávame financiám. Keďže žijeme v spoločnosti, ktorá je nastavená konzumne, nechávame príliš vysoké miesto peniazom a veciam, ktoré chceme mať. A preto, keď sa v rodine otvorí problematika tejto témy, jeden či druhý neakceptuje stratu niečoho, čo by chcel vlastniť.

Je jedným z dôvodov konfliktov kvôli peniazom aj fakt, že ľudia sa dnes ženía oveľa neskôr? Roky mali vlastný prístup k financiám, a preto nie sú zvyknutí deliť sa.

Dať dokopy dva životy, ktoré sú už naplno zaradené a vybudované, finančne nezávislé, nie je jednoduché. Kedysi si mladé páry budovali všetko spolu od nuly, dnes sa berú páry, ktoré už majú svoju finančnú nezávislosť. A zvlášť pre ženy, ktoré dosiahli svoju samostatnosť, znamená stratiť niečo z tejto svojej autonómie, ak majú dať niečo do spoločného.

Do toho prichádzajú deti, je nahľadaná aj istota, že manželia zostanú celý

život spolu, preto si chce každý zachrániť niečo z majetku pre seba.

Rodina je dnes pod veľkým tlakom spoločnosti, aby sme vlastnili stále viac, aby sme mali kvalitné veci. Rodina potrebuje dom, už nestačí byť, dovolenku ako status aspoň dvakrát do roka, najlepšie v zahraničí, jedno auto nestačí... Ako nepodľahnúť trendu, že ku kvalitnému životu musíme mať toto všetko, hoc aj kvôli tomu obetujeme čas strávený s rodinou?

Je to ťažké zvlášť pre tínedžerov, pre ktorých je dôležitý status, a tiež chcú byť akceptovaní skupinou. Je to ťažké aj pre ženy, ktoré sa porovnávajú s kamarátkami, ale aj pre mužov, ktorí chcú mať aspoň také auto ako sused. Každý má svoje slabé miesto.

Naša skúsenosť je taká, že čím viac rastie sieť rodín, ktoré majú rovnaké ideály a hodnoty, ktoré veria v tie isté veci – že sa dá prežiť skromný život a deliť sa s tými, ktorí majú menej –, tým viac sme silní odolať.

Keď totiž rodina ostane sama, tak tu neobstojí. V sieti rodín však aj deti vidia, že sú aj ďalší, ktorí žijú rovnakým spôsobom, a vzájomne si pomôžu robiť rozhodnutia, ktoré idú proti prúdu doby.

Čo znamená v téme rodinných financií ísť proti prúdu doby?

Manžel je lekár a má kolegov, ktorí sú zvyknutí dovolenkovat' v drahých hoteloch. V našom prípade to teda napríklad znamenalo, že my sme, naopak, dovolenkovali vždy v kempu, najprv pod stanom, potom v karavane. Bola to naša voľba, lebo nám neprípádalo správne minúť toľko peňazí za luxus na dovolenke.

Čo však robiť, ak v samotnej komunite rodín sú veľké materiálne rozdiely, hoci sú aj ideály podobné? Ako žiť spoločenstvo v materiálnej oblasti medzi rodinami?

Materiálny status rodín je veľmi delikátna vec a nikdy by sme sa nemali posudzovať navzájom. Lebo rozhodnu-

tia každej rodiny sú výlučne v ich kompetencii. Neexistuje pravidlo, ktoré určuje, koľko má vlastniť skromná rodina, aké silné auto už je luxus... bolo by to pohodlné, ale našťastie to tak nie je.

Nikto ti nepovie, čo už je priveľa. Spoločenstvo dobier rastie do tej miery, do akej rastie poznanie ľudí okolo teba.

Komunita je teda riešenie, ako žiť v harmónii vo finančnej oblasti?

Ak sa vytvorí dobrá komunita rodín, tak nemusíme mať strach, že nás budú súdiť, či už preto, že máme menej, alebo, naopak, preto, že si dovoľíme niečo viac. Hoci iným sa môže zdať, že je to navyše, my máme svoje dôvody, urobili sme to napríklad kvôli deťom.

Existuje prevencia toho, aby sa manželia nehádali kvôli peniazom?

Jedným z dôležitých aspektov rodiny je, aby si manželia pravidelne robili bilanciu financií. To znamená pravidelne vyhodnocovať príjmy a výdavky, rozhodovať spolu, nechať priestor aj pre solidaritu.

Hoci sa môže zdať, že urobiť si finančnú bilanciu nemá nič so vzťahmi, môže to, naopak, veľmi pomôcť k prehĺbeniu spoločenstva v páre.

Ako to myslíte?

Keď začneme hovoriť o výdavkoch, rozvinie sa komunikácia o tom, aký typ dovolenky si predstavujeme, aké oblečenie potrebujeme, či chceme začať častejšie pozývať na večere priateľov, aby sa nám rozšíril okruh známych... je to aspekt, ktorý odráža komunikáciu páru.

Často máme pocit, že vzťah sa prehlbuje, len keď sa rozprávame o vzťahoch, mnoho ráz sa však viac buduje, keď riešime takú vec, ako sú rodinné financie.

Ak sa o peniazoch prestaneme rozprávať, hrozí, že si budeme žiť dva paralelné životy. Každý má svoj plat a spravuje si ho, ako chce – to je veľký risk.

V rodinách s deťmi, kde ide väčšina financií na fungovanie rodiny, ostáva

Barbara Roveaová – Členka Medzinárodného sekretariátu „Nové rodiny“

*Jedným
z dôležitých
aspektov rodiny
je, aby si manželia
pravidelne robili
bilanciu financií.*

málo priestoru na výdavky na osobnú potrebu. Ako nájsť mieru, koľko financií by mal mať každý z partnerov na svoje osobné radosti, ako šport, knihy, móda, technika, aby sme nespadli do materializmu?

Tu je potrebné zdefinovať si, čo je v tvojom živote dôležité a na čom staviaš. Keď si zažil osobné stretnutie s Bohom, ktoré ti prekopalo celý život a po ktorom si pochopil, že najdôležitejší na svete je len Boh a že len život s ním ti dáva pravé šťastie, tak v tvojom živote sa automaticky vytvorí rebríček hodnôt.

Na prvom mieste je potom Boh, rodina, vzťahy... všetky ostatné veci sú dôležité len vo vzťahu k tým prvým hodnotám. A vzťah k hmotným veciam je už potom medzi tebou a Bohom.

Teda ak ja viem, že pre moje zdravie, aby som mohla mať rada ľudí vôkol seba, potrebujem šport a chodiť do posilňovne, tak si dám do svojho rozpočtu posilňovňu. No nie preto, že sa mi páči tam chodiť, lebo pracujem na sebe, rastú mi svaly... ale preto, aby som mohla lepšie slúžiť ľuďom.

Alebo ak pracujem v kancelárii, kde sa všetci obliekajú na úrovni, tak je jasné, že musím investovať aj ja do drahšieho oblečenia. No opäť nie preto, že potrebujem ukázať svoj status, ale preto, že nechcem rušiť firemnú kultúru a rešpektujem prostredie, v ktorom pracujem. Východisko je potom stále to, či to robíš z egoizmu, alebo pre druhých.

Druhé východisko, vychádzajúce zo vzťahu s Bohom, je, či sa viem zriecť vlastného blaha pre ľudí, ktorí majú menej ako ja. Lebo naše potreby by sa vždy mali pomeriavať s potrebami iných.

Ak rodina, ktorá žije vedľa nás, nemôže svojim deťom kúpiť topánky, lebo tento mesiac nemajú peniaze, tak je jasné, že ja namiesto kúpy nového Iphonu sa radšej podelím s núdznymi. Až konfrontácia s okolím ti dá mieru, čo naozaj potrebuješ pre svoj život.

Teda kúpiť si niečo len tak pre radosť je pre človeka žijúceho s Bohom problém?

To nie, Boh nás chce vidieť radostných. Radosť nám môžu urobiť aj materiálne veci, je to však otázka miery a slobody.

Rodiny by mali vo svojich spoločenstvách oveľa viac hovoriť o tom, ako žijú tento aspekt. Či žijú spoločenstvo do- bier, či naozaj vedia, či niekomu niečo podstatné nechýba.

Mnohé rodiny dnes žijú tak, že minú všetko, čo zarobia. A ak im zvýšia plat, tak minú ešte viac. My by sme však mali žiť tak, aby sme mŕňali len to, čo skutočne potrebujeme, a všetko ostatné by sme mali darovať. Lebo inak budeme mŕňať stále viac, lebo všetko sa nám zdá podstatné.

Je to radikálny životný štýl, ale dovoľuje žiť slobodne od vecí. Aj keď na konci mesiaca odložíš len jedno euro pre núdznych, už len ten fakt, že si na nich myslel, je veľký.

Ako v spoločenstve, zvlášť tu v Európe, odhaliť núdzne rodiny, keď máme pocit, že ľudia majú všetko, čo potrebujú. Majú prácu, jedlo, oblečenie, dovolenky. A tie rodiny, ktoré to všetko nemajú, to asi dobre skrývajú, lebo nechcú, aby sa o ich problémoch vedelo...

My tým, že sme medzinárodné spoločenstvo, máme šťastie, že sa informujeme o projektoch a krajinách, kde je materiálna pomoc veľmi potrebná. Potrebné je teda rozšíriť svoje horizonty a neostať uzavretý len vo svojej malej komunite, kde máme pocit, že každý má všetko potrebné.

Veľa ráz sa však len naoko môže zdať, že ľudia okolo majú všetko potrebné, lebo hanba im nedovolí pomenovať svoje reálne potreby. Tu opäť platí, že čím viac rastie poznanie a priateľstvo medzi rodinami, tým viac sa vie o potrebách ľudí vo svojom okolí. Ak teda nevieme, komu pomôcť, hovorí to asi niečo aj o našich vzťahoch.

Čo ak sa rodina ocitne v núdzi a nemôže žiť na druhých?

Princíp spoločenstva dober nie je iba v dávaní, ale aj v umení prijímať. V pravej komunite by nemal byť rozdiel medzi tým, kto dáva, a tým, kto prijíma. Môže sa to stať každému, že sa dostane do situácie, keď bude potrebovať pomoc.

Niekedy môže byť človek „bohatý“, hoci potrebuje pomoc. Tým, že nechce povedať, že potrebuje pomoc, je plný seba a svojich starostí. Je to teda forma bohatstva, lebo si drží v sebe problém, ktorý je len jeho a nechce sa s ním podeliť a nechať si pomôcť. Lebo povedzme si úprimne, ono je ťažšie prijímať, ako dávať.

Poznám prípady chudobnejších rodín, ktorým sme pomáhali. Keď neskôr mali niečo málo navyše, hneď chceli aj ony dávať ďalej.

Ako ľudí v komunite povzbudiť, aby sa naučili aj žiadať o pomoc?

My sme napríklad začali v našej komunite rodín s virtuálnou Komunitkou. Je to online priestor, kde každý môže ponúknuť veci, ktoré má navyše, materiálne veci, ale aj napríklad voľnú chatu na dovolenky, alebo svoj čas, ktorý môže venovať...

Chcelo to roky, ale pomaly sa to rozbehlo. Rodiny si zvykli, že keď potrebujú nejakú vec, tak predtým, ako si ju idú kúpiť, idú sa pozrieť na tento web, či tam niečo podobné nie je v ponuke. A ak nie je, tak sa opýtajú, či to niekto nemá na darovanie. A ak to nájdú v tomto virtuálnom spoločenstve, tak aspoň polovicu sumy, ktorú by inak minuli na novú vec, ktorú vďaka tomuto webu ušetrili, môžu dať na niečo charitatívne, alebo pre niekoho, kto to potrebuje.

Teda niečo na štýl dnes moderného minimalizmu?

Nemusí ísť o to, že ja nemám na novú vec, je to zmena myslenia, že najprv zistím, či je naozaj nutné kúpiť novú vec. Cieľ je nechať kolovať potreby a dary preto, aby rástlo spoločenstvo dober. Tento projekt pomáha zmeniť mentalitu, že keď potrebujem nejakú vec, tak si ju jednoducho kúpim.

Mentalita spoločenstva sa môže ustavične obnovovať. Keď ideme do obchodu a narazíme na zľavu, vieme zvyšok do plnej sumy odložiť a dať ho niekomu, kto to potrebuje viac? Je to

zmena životného štýlu myslieť stále na druhých.

Keď deti vyrastajú v takýchto rodinách, kde sa vždy myslí na delenie, kde sa ide proti konzumnému prúdu spoločnosti, je to hodnota, na ktorej budú raz stavať. Ak dostanú tento životný štýl pod kožu už v detstve, raz sa to automaticky stane ich životným štýlom.

Ako Boha prizvať do takej na prvý pohľad prízemnej témy, ako sú peniaze v rodine?

Všetko musíme vnímať ako Božiu prozreteľnosť a to nám zmení optiku. Narodil som sa tam, kde som z Božej vôle, mal som možnosť vyštudovať z jeho vôle, mám dobrú prácu, lebo som mal podmienky, ktoré mi vytvoril Boh. Preto nie som pripútaný na zárobok a všetko, čo nepotrebujem, darujem ďalej.

Ak sa v spoločenstve riešia aj financie, menia ti nastavenie, aj výchovu detí. Vzniká tak spoločenstvo medzi manželmi, medzi rodičmi a deťmi, medzi inými rodinami, spoločenstvo s chudobnými. Ak by sme to žili do dôsledkov, môžeme tým až zmeniť spoločenský systém. Nie je to prízemná vec, je to fascinujúci cieľ.

Už Ježiš nás varoval pred bohatstvom, lebo vedel, že nám môže zabráť miesto v srdci, ktoré by malo patriť Bohu. Preto treba byť stále v strehu.

Barbara Roveaová

Pochádza zo severného Talianska. Povoláním je fyzioterapeutkou. Je vydatá a má päť detí. S manželom Paolom sa mnoho rokov venujú rodinám a snúbencom.

V rámci Hnutia fokoláre sú od roku 2014 súčasťou Medzinárodného sekretariátu „Nové rodiny“, ktorý má sídlo v Ríme. Pracujú v centrálnom tíme projektu Up2me – inovatívneho procesu citového a sexuálneho dozrievania detí a mládeže.

Alberto Lo Presti

Láska ako spôsob politického myslenia

Kedysi existovali, keď použijeme politický slovník, naivní, čiže tí, ktorí verili v pozitívnu úlohu verejných činností a snažili sa zasievať hodnoty, ktoré súvisia so spoločným dobrom a mierom. Ich idealistické výstupy sprevádzal určitý sarkazmus, no vo všeobecnosti ich politickí protivníci brali s rešpektom. Inak boli považovaní za neškodných a príliš zľudovených. Oproti nim stála ohromná teoretická výbava reálnej politiky, ktorú tvorili intelektuáli a politici, ktorých ani v najmenšom neprekvapovalo, keď politika ukazovala tie najhoršie stránky ľudskej povahy. V moci sa podľa nich skrývala démonická tvár (Gerhard Ritter), ktorú odkrýval ustavičný a v histórii ľudstva vždy prítomný triedny boj (Karol Marx).

Ani demokracia nebola uchránená, ani zďaleka nebola tým ideálnym cieľom, v skutočnosti bola ilúziou, ktorou sa vládnuca vrstva snažila prezentovať, aby sa udržala pri moci a pôsobila na úkor obyčajných ľudí (Joseph Schumpeter).

Aby sme si správne rozumeli – politický realizmus odkryl v politike množstvo zákerných postupov, čo umožnilo rozvoj nového povedomia o mechanizmoch, ktoré používa moc. Pomohol tiež prekonať etický a paternalistický štát, ktorý si osoboval právo určovať, ako, kedy a prečo by mali byť jeho občania šťastní. Lenže snaha vyhnúť sa etickému štátu viedla aj k vylúčeniu úlohy etiky v politike a vylúčení boli označovaní za *naivných*, čiže za osoby, ktoré neobľomne chápali moc ako službu na realizáciu tých najvyšších ideálov.

Pri spätnom pohľade si myslím, že niet pochybností o zadosťučinení, ktoré dnes týmto *naivným* patrí. Stačí sledovať trvácnosť ich odkazu a záujem o ich diela (v Taliansku mi prichádzajú na myseľ Piero Gobetti, Giorgio La Pira, Igino Giordani, Altiero Spinelli, Giuseppe Dossetti, Aldo Moro...) v porovnaní s množstvom realistov, ktorí sú už vykázaní

medzi historické intelektuálne objekty minulého storočia.

Nejaký ten krok vpred v chápaní úlohy, ktorú verejná moc môže a má plniť, sme teda dosiahli? Veď, keby len. Žiaľ, s poľutovaním môžeme konštatovať, že veci sa uberajú iným smerom.

Naivných z minulosti dnes nahrádzajú takzvaní slniečkari. Nejde tu však len o nejakú obmenu slov, pretože medzi *naivnými* a slniečkarmi je obrovský rozdiel: zatiaľ čo *naivní* boli považovaní za neškodných a idealistov, slniečkari sú považovaní za nebezpečných a škodlivých a pri obviňeniach im vyčítajú, že obchodujú s dobrými pocitmi.

Či už sa hovorí v Európe o migrácii, multikulturalizme, medzinárodnej spolupráci, globálnej rovnováhe, ochrane životného prostredia, ak niekto príde s návrhom založeným na univerzálnych pozitívnych hodnotách, riskuje, že ho budú podozrievať z tajného prepojenia na tie veľmi zlé mimovládne organizácie alebo z podporovania hegemonie európskej byrokracie, či z tolerovania obchodu s ľuďmi.

Aby ho vykreslili v ešte černejších farbách, pseudokultúra *nových suverénistov* ho označí prívlastkom *radikál*

Mať rozdielne názory na spôsoby, ako dosiahnuť spoločenské dobro, je normálne a legitímne.

šik a „slniečkar“ *radikál šik* je podľa nich dvojnásobne škodlivý, lebo je odtrhnutý od reality a z pohovky vo svojom salóniku si dovoľí vydávať posudky na tú či onú záležitosť.

Pracovať uprostred dnešných udalostí na etickej úrovni evidentne znamená vytvárať si v politických kruhoch aj mimo nich problémy. Znamená to napríklad neochotu obetovať slobodu svedomia stránickej disciplíny, diktovanej nejakým domnelým digitálnym guru. Alebo položiť na prvé miesto humánne zásady, keď ide o záchranu ľudských životov na člnoch v Stredozemnom mori.

Znamená to nerozlišovať medzi dobrými utečencami (lebo unikajú pred vojnou) a zlými utečencami (ktorí sa snažia uniknúť hladu), vojna a chudoba majú byť považované za dve tragédie, pri ktorých treba vždy uplatniť solidaritu.

Lenže toto všetko je politika alebo charita? Nebudú mať pravdu realisti – nepopietli sme si oblasti pôsobenia? Aký podiel lásky môžu obsahovať dnešné politické iniciatívy?

Z pohľadu kresťanskej kultúry je politika tou najvyššou formou lásky. Uvedené vyjadrenie sa obvykle pripisuje Pavlovi VI., v skutočnosti ho ako prvý použil Pius XI. vo svojom príhovore 18. decembra 1927 pre FUCI (Federazione Universitaria Cattolica Italiana – Talianska katolícka univerzitná federácia, vznik 1896), kde označil politiku za „najširšie pole pôsobnosti pre lásku“, o ktorom možno povedať, že „okrem náboženstva je pre lásku tou najdôležitejšou oblasťou“.

V nasledujúcom roku nadviazal na pápežove slová vtedajší cirkevný asistent pre FUCI Ján Krstiteľ Montini a zdôraznil, že politika je „najvyššou formou lásky, pretože má najširší záber, je najúčinnnejšia a najdôležitejšia“.

Postoj k politike ako k najvyššej forme lásky pretrváva až do našich čias vďaka následným vyjadreniam v *Gaudium et spes*, *Octogesima adveniens* a nedávno v *Caritas in veritate*.

Chiara Lubichová použila na toto učenie veľmi pekný výraz: „Politika je láska lások“, pretože jej cieľom je vytvárať také podmienky, ktoré budú umožňovať napĺňanie svojej činnosti všetkým legitímnym a pozitívnym štruktúram. Práve vďaka nej môžu najrôznejšie projekty a inšpirácie nachádzať podmienky na svoj rozvoj.

Na vyriešenie všetkých otázok však nestačí povedať, že politika je láska. Z tohto principiálneho tvrdenia nie je možné vytvoriť jeden jediný špecifický politický program. Tak ako určitú komunitu charakterizuje množstvo historických a spoločenských premených, takisto je možné vymyslieť aj množstvo riešení na odstránenie jej problémov. Mať rozdielne názory na spôsoby, ako dosiahnuť spoločenské dobro, je normálne a legitímne.

Pracovať uprostred dnešných udalostí na etickej úrovni evidentne znamená vytvárať si v politických kruhoch aj mimo nich problémy.

To, že politika je najvyššou formou lásky, že je „láskou lások“, pramení z jej podstaty. A to nie je málo v časoch, keď sa zdá, že k politickému zastúpeniu si môže každý povedať, čo si myslí. Nie je to málo, najmä v tomto historickom okamihu, keď kresťanské hodnoty po celom svete škandalózne prezentujú tendencie nového suverénizmu, ktorý chápe kresťanstvo ako

prvok identity, ktorý treba chrániť pred nástrahami zvonka.

Ak má byť politika láskou v akcii, mal by tomu zodpovedať aj jej zmysel, jej logika.

Podľa logiky lásky by sa ako minimum očakávalo, že ten, kto sleduje svoje dobro, nebude ho dosahovať na úkor dobra niekoho iného. Inými slovami treba pestovať nie výhradný, ale určitý univerzálny rozmer spoločenského dobra, ktorý zabráni dvom veciam: aby sa jedno politické zoskupenie neobohacovalo na úkor iných a aby sa pri hľadaní vlastného blahobytu nestrácal zo zreteľa blahobyt iných národov. Zrejme je, že táto zásada je širšia, ako by sa zdalo, najmä po vyjadreniach pápeža Františka v *Laudato si'*. Treba do nej zahrnúť prírodu a budúce generácie.

Drancovanie prírodných zdrojov alebo presúvanie farchy dôsledkov našich dnešných rozhodnutí na potomstvo je prejavom politiky, ktorá nie je v súlade s láskou. Jasné je, že je potrebná odvaha na vysokú politiku, ktorá berie ohľad na potreby budúcich generácií a zameriava sa aj na oblasť globálneho občianstva, pretože ani zahraniční občania, ani potomkovia nie sú potenciálnymi voličmi. To by bola čistá nezištnosť, lenže druhým kritériom politiky ako lásky skutočne je nezištnosť.

Obdivuhodne toto kritérium opísal pápež František, keď v *Evangelii gaudium* vyzýva považovať čas za nadradený priestor.

Alberto Lo Presti

Taliansky politológ, prezident Centra Igina Giordaniho, profesor na Inštitúte Sophia a na univerzite LUMSA; vyučuje sociálnu náuku Cirkvi.

Bertalan Kovács

Sexuálne škandály v Cirkvi nemôžeme skrývať

„Ak sa sexuálne zneužívania v Cirkvi jasne pomenujú, je to správne, pretože Cirkev treba očistiť,“ hovorí v rozhovore pre Nové mesto kardinál João Braz de Aviz, prefekt Kongregácie pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života vo Vatikáne. Rozprávali sme sa o zvládaní rozdielnosti názorov vnútri Cirkvi, o vedení dialógu pri háklivých témach, ktoré rozdeľujú, a o informovaní o prípadoch sexuálneho zneužívania.

Pápež nikdy nežiada, aby novinári mlčali. On chce, aby sa pravda jasne pomenovala.

Foto: Kňazské centrum fokolaríov

Kardinál João Braz de Aviz

Za svoje biskupské motto ste si zvolili „Aby všetci boli jedno“. Prečo?

Vetu z evanjelia, „Aby všetci boli jedno“ (Jn 17, 21), som už dávno vnímal vo svojom srdci veľmi silne, pretože Hnutie fokoláre som spoznal už ako mladý a táto Ježišova veta je ústrednou myšlienkou spirituality jednoty. Naša jednota na zemi sa môže podobáť jednote, ktorá je v Bohu, a ja som vždy v srdci túžil pracovať pre túto jednotu.

Keď som sa mal potom stať biskupom, nechcel som sám rozhodnúť, aké biskupské motto si vyberiem. Poprosil som o pomoc svojho biskupa, to on mi odporučil toto slovo. Nebol som však ešte úplne spokojný, a tak som napísal Chiare Lubichovej, zakladateľke Hnutia fokoláre, a ona mi odpovedala tou istou vetou: „Aby všetci boli jedno.“

Bolo to teda spoločné rozhodnutie, plod našich vzťahov. Pokladal som to za dôležitý znak, preto som si teda za biskupské motto vybral práve túto myšlienku z evanjelia. Jedna z dôležitých úloh Cirkvi je práca pre jednotu, najmä dnes, keď máme problém nájsť spoločnú cestu.

Ako možno prežívať jednotu vo Vatikáne?

Človek musí byť presvedčený, že schopnosť milovať je podstatou kresťanského života. Vo Vatikáne, tak ako na mnohých iných miestach, žije

spolu mnoho ľudí, ktorí boli rôznym spôsobom formovaní, hoci všetci sú kresťania. Zároveň je to miesto, kde sa veľa pracuje.

Napríklad v mojom dikastériu dostávame denne 100 – 150 listov a za mesiac vytvoríme 1000 dokumentov. Svetlo jednoty mi pomáha budovať vzťahy s ľuďmi, s ktorými pracujem. Za tých osem rokov, čo pôsobím na tomto mieste, sa nám v práci podarilo vytvoriť výbornú atmosféru, ktorej základom je úsilie o jednotu. Viac nás vedie duch služby a menej túžba po postavení či po istote. Jednota je pre mňa ústredným bodom môjho života.

Dlho prevládala názor, že reholný život má väčšiu hodnotu než ostatné povolania.

V otázkach spirituality je zásadné nanovo objaviť hodnotu krstu, pretože krstom sa všetci stávame Božími deťmi a bratmi navzájom. V konkrétnom živote Cirkvi to však stále tak nebolo, keďže sa uprednostňovali napríklad kňazi alebo osoby, ktoré zastávali dôležité úrad.

Neraz sa na ľudí žijúcich v manželstve pozeralo ako na osoby druhotnej spirituality. Ježiš však od všetkých, ktorí chcú byť jeho učeníkmi, požaduje to isté, bez ohľadu na povolanie. Druhý vatikánsky koncil stanovil tento typ jednoty v kresťanskom živote a aj pápež František to zdôrazňuje. Aj v našom di-

kastériu sa snažíme o to isté: všetky povolania zasväteného života majú rovnakú dôstojnosť.

Čo je v súčasnej Cirkvi špecifickým poslaním osôb zasväteného života?

Podstatou zasväteného života je nasledovať Krista podľa evanjeliových rád, teda podľa rady chudoby, čistoty a poslušnosti. Dôležité je uvedomiť si, že Ježiš nám ich dáva ako rady, nie ako prikázania! Špecifické povolanie sa často uskutočňuje v reholiach a kongregáciách.

V tomto zmysle je povolanie osobitným Božím darom. Nepochádza ani od biskupa, ani od pápeža, pretože charizmu rehole alebo nejakého spoločenstva darúva Boh. Nedá sa ani určiť, kedy nejaká charizma zanikne: zanikne, keď to Boh chce. Preto sú všetky historické charizmy dôležité, aj tie, ktoré prechádzajú ťažkým obdobím. Na mnohých miestach, no zvlášť v Európe vidíme, že reholné rády trápia vekový problém: veľa rehoľníkov starne a povolání je málo. Inde, napríklad v Ázii, je dostatok povolaní.

Mnohí kritizujú reformy pápeža Františka, jeho otvorený prístup. Rozpory vnútri Cirkvi sú realitou. Ako môžeme vnútri Cirkvi viesť dialóg?

Pápež nikdy nežiada, aby novinári mlčali. On chce, aby sa pravda jasne pomenovala. Hovorí, že ak sa v Cirkvi dopustíme chýb, prešľapov, nie je zlé priznať ich. Zlé je, keď sa nehovorí pravda.

Rozdielnosť v názoroch na mnohé veci by nemala byť problémom: je to pole, na ktorom môžeme pracovať, aby sme budovali spoločenstvo. Samozrejme, potrebné je, aby sme všetci hľadali pravdu a smerovali k nej, smerovali k dobru, inak sa v ničom s nikým nezhodneme.

Myslím, že pápež František je človek, ktorý necháva druhých slobodných, ale vydáva zároveň veľmi jasné svedectvo o tom, čo považuje za pravú hodnotu.

Cirkev je teraz sužovaná mnohými prípadmi sexuálnym zneužívaním. Ako si môžeme v tejto situácii zachovať dôveru a pokoj?

Pápež sa v prvom rade neoblomne zasadzuje za ochranu mladistvých. Ich zneužitie je trestný čin a je ešte horšie, ak osoby, ktoré sa takéhoto zneužívania dopúšťajú, sú z Cirkvi. Žiaľ, musíme povedať, že takýchto prípadov bolo veľa. Nejde len o zneužívanie mladistvých, ale aj o prípady týkajúce sa nezvládnutej sexuality a afektivity.

Aký má byť náš postoj?

Dôležité je neskrývať tieto problémy. Sám pápež hovorí, že ak sa tieto veci jasne pomenujú, je to správne, pretože Cirkev treba očistiť. Potrebné je, aby sa Cirkev stala viac priesačnou.

Druhá vec je, keď sa obviňuje iba Cirkev a zabúda sa na odsúdenie samotného skutku zneužívania, ktorý sa vyskytuje v spoločnosti aj na iných miestach. Nie je to správne, ak existujú dva rozdielne metre, ale pápež nevstupuje do týchto otázok. Jednoducho hovorí: Hľadajte pravdu! Treba, aby sme znovu začali s ľudskou formáciou týkajúcou sa tela, aj všetkých ľudských hodnôt. Tie nie sú v opozícii s duchom, ale sú skutočným nástrojom ducha.

Akú formáciu myslíte?

Nemôžeme mať postoj, ktorý je puritánsky alebo odsudzujúci, potrebujeme hlbokú ľudskú zrelosť. Sexualita a afektivita sú jednoznačne súčasťou takéhoto dozrievania. Potrebné je mať nový prístup: otvorenejší, viac slobodný, viac hodnotový, treba byť bližšie k ľuďom. Isté však je, že pedofília je strašná, je to trestný čin, ktorý nemožno nikdy akceptovať, o to viac, keďže je páchaný na deťoch.

K témam týkajúcim sa homosexuality alebo potratu má Cirkev jasné postoje vychádzajúce z jej učenia. Ako si pri diskusiách o týchto témach zachovať kresťanské hodnoty a zároveň byť otvorený dialógu so svetom?

Pápež veľmi nájstojí na tom, aby sme boli v prvom rade svedkami. Keď v niečo veríme, musíme podľa toho aj žiť. Veľmi dôležité je nežiť dvojaký život, pretože strácame vierohodnosť. To je jeden aspekt.

Pápež tiež hovorí, že pravdu nájdeme spolu s druhým človekom, nie však tak, že ju druhému nadiktujeme, ale keď s ním spoločne kráčame. Ak sa k druhému priblížiš, počúvaš ho, keď vydávaš svedectvo, táto spoločná cesta prináša posun, rast. Potom príde chvíľa, keď môžeš aj ohlasovať.

Ak takto budeš robiť, môžeš vydávať svedectvo aj slovami, lebo predtým si vydal svedectvo svojím životom. Mení sa spôsob prístupu k druhému. Ty už nie si profesor, nevlastníš pravdu, ale v prvom rade žiješ podľa niečoho, čo je samo osebe atraktívne, pretože je to život podľa evanjelia. A evanjelium je stále atraktívne. Treba podľa neho žiť!

Teda byť autentický len v konaní?

Ak ten druhý nevidí v tebe to, o čom hovoríš, nepreniknú ho tvoje slová. Stáva sa to často vo formálnych školách rehoľníkov alebo aj v seminároch. Bohoslovci či mladí rehoľníci sa niečomu učia od formátorov, zároveň ich však pozorujú. No keď nenačádzajú v ich živote tie hodnoty, bráni to ich rastu!

Potrebné je byť spoločne s nimi na ceste. Isteže, ak niekto spácha zločin, treba to preskúmať a potom takýto čin potrestať. No ak máme pred sebou človeka, ktorý sa postupne formuje, je dôležité byť mu nablízku a vydávať svedectvo vlastným životom. To ho posúva dopredu.

Musíme stále predpokladať, že ten druhý hľadá správnu cestu. A je to skutočne tak: mladí hľadajú, a ako hľadajú! Treba však zmeniť spôsob. Nesmieme sa unáhliť, aby sme im dali odpovede, aby sme im nanútili to, v čo veríme... nie! Ten správny okamih, keď možno hovoriť, príde vtedy, keď nastane ten Boží okamih. No dovtedy už môžeš svedčiť vlastným životom.

Stefania Tanesiniová

Pápež František zvoláva do Assisi podnikateľov a ekonómov

Pápež František pozýva mladých ekonómov a podnikateľov do Assisi, aby spoločne urobili pakt pre novú ekonomiku. Ekonomika spoločenstva z Hnutia fokoláre bude mať spolu so zástupcami miestnej diecézy, mestského zastupiteľstva a miestneho inštitútu Serafico zastúpenie v organizačnom výbore, ktorý bol zriadený na túto udalosť.

Od 26. do 28. marca 2020 bude mesto Assisi hostiteľom účastníkov „Františkovej ekonomiky“. Táto udalosť medzinárodného rozmeru je určená mladým ekonómom a podnikateľom, ktorí sú iniciátormi zmien a angažujú sa v uskutočňovaní „inej“ ekonomiky a nového myslenia. Samotný pápež František ich pozýva listom a zvoláva ich do mesta sv. Františka, ktoré je symbolom humanizmu a bratstva. Pozvanie je určené mladým ekonómom a podnikateľom z celého sveta, bez rozdielu vierovyznania či národnosti, aby spolu naštartovali proces globálnej zmeny, ktorým sa ekonomika dneška i zajtrajška stane spravodlivejšou pre všetkých, ktorá bude podporovať všetkých bez rozdielu, bez toho, aby niekoho opomínala či zatláčala do úzadia. Usporiadanie tejto udalosti má na starosti organizačný výbor, ktorého členmi sú zástupcovia Assiskej diecézy, mestského zastupiteľstva Assisi, assiského Inštitútu Serafico a Ekonomiky spoločenstva z Hnutia fokoláre.

Logo „Františkovej ekonomiky“

V encyklike *Laudato si'* Svätý Otec pripomína, že všetko je navzájom vnútorne prepojené a táto zem je naším spoločným domovom, preto vyzýva na jej ochranu a na ochranu celého ľudstva, ktoré na nej žije. Varuje pred nerozvážnym zneužívaním prírodných zdrojov a krátkozrakou politikou, ktorá vidí len okamžitý zisk bez dlhodobých

perspektív. Vychádzajúc z príkladu sv. Františka je preto nevyhnutné vybudovať novú integrálnu ekológiu, neodlučiteľnú od pojmu spoločného dobra, ktoré sa musí uskutočňovať prostredníctvom voľby solidarity, na báze „preferenčnej opcie najchudobnejších“ a musí vychádzať „z riešení štrukturálnych problémov svetovej ekonomiky“.

Františkova oikonomia

V jeho mene pozývame tých ekonómov a podnikateľov, ktorí sú citlivejší na ducha „Františkovej oikonomie“¹ (Františka z Assisi a pápeža Františka), aby sme im mohli sprostredkovať to najlepšie z daných tém a ekonomickej praxe dnešného sveta. Slovo „oikonomia“² obsahuje mnohé reality: má pôvod v gréckom slove a poukazuje na pravidlá vo vlastnom dome, ale smeruje aj k starostlivosti o spoločný domov, k onomu *oikos*. Budeme uvažovať o oikonomii aj pod-

ľa cirkevných otcov, ako teologickej kategórii univerzálnej záchrany.

„Mesto Assisi je pre túto udalosť podstatné, pretože je to mesto s posolstvom „inej“ ekonomiky. Program bude prebiehať v rôznych častiach mesta a bude sa opierať o tri piliere Františkovej oikonomie, ktorými sú: mládež, prostredie, chudobní,“ komentuje prof. Luigino Bruni, vedecký riaditeľ výboru. Táto udalosť, upevnená „paktom“, je pre pápeža Františka potvrdením zmeny súčasnej ekonomiky a pre budúcnosť zárukou „ekonomiky s dušou“. Súčasne je tiež veľkou nádejou zaistenia práv pre budúce generácie, ako sú: právo na prijatie života, právo na sociálnu spravodlivosť, právo na dôstojný život pracujúceho človeka a právo na záchranu našej planéty.

„Františkova ekonomika“ bude mať podobu malých laboratórií, umeleckých predstavení, seminárov a plenárnych zasadnutí s najznámejšími ekonómami a odborníkmi v oblasti trvalo udržateľného rozvoja a humanitných vied, ktorí budú uvažovať a pracovať spoločne s mladými. Na túto udalosť je možné sa prihlásiť od júna 2019.

Všetky informácie sú dostupné na www.francescoeconomy.org

¹ Termín oikonomia sa v teológii používal na označenie náuky o spasiteľnej Božej prozreteľnosti.

² Oikonomia, oikos – dom, nomos – zákon, správa domácnosti alebo domáce hospodárenie.

Mária Oravcová

Veritas – priestor na stretnutie rôznych náboženstiev, rôznych pohľadov a kontextov

Košické dominikánske kultúrne centrum Veritas chce robiť dobrú kultúru a ponúkať ju ľuďom.

Slnko práve zohrieva sklené tabule vstupných dverí z Dominikánskeho námestia, príjemne hreje sediacich v kaviarni. Na námestí bzučí najväčší košický trh, vnútri sa šíri vôňa kávy, hudba, ktorá upokojí, a predsa nedá pokoj, tlmený smiech mamičiek s deťmi pri vedľajšom stole. Brat Vavrínek a brat Bohuslav, dvaja dominikáni, nám začínajú predstavovať Veritas a jeho príbeh.

Začiatkom tridsiatych rokov minulého storočia sa páter Mikuláš Lexmann rozhodol vybudovať pri kostole dominikánov kultúrne centrum. Pôvodne bola táto myšlienka skromnejšia, ale postupne zistil, že viacero ľudí by malo záujem o rôzne aktivity pri kostole dominikánov. Vízia postupne rástla, až vzniklo veľké

centrum s divadelnou sálou, dostavané v roku 1933. „Páter Mikuláš prišiel s jedným z prvých kín v meste, chcel zlepšiť kultúru v Košiciach, bol za tým asi aj pastoračný zámer,“ vysvetľuje brat Vavrínek. Aktivity boli zamerané na rôzne skupiny ľudí, mnohé z nich boli určené pre mladých. Stretávali sa tam najmä tí z chudobnejších rodín. Dodnes na to niektoré tunajšie panie spomínajú, na fotografiách na stenách je skupina 30 či 40 dievčat so svojimi tamburínami. Chlapci mali zasa trúbky. Vo Veritase mali priestor, kde sa učili hrať, a potom sprevádzali rôzne slávnosti, či už cirkevné, alebo aj iné. Páter Mikuláš mal široký záber, viedol aj skupinu esperantistov či stretnutia pre ľudí z kostola. To boli začiatky. Veritas sa potom na

Foto: Jakub Šimoňák

Brat Vavrínek a brat Bohuslav, dominikáni

dlhé obdobie socializmu zmenil na štátne kino Dukla, dominikáni boli presunutí alebo uväznení.

Začiatkom deväťdesiatych rokov prišli späť do kláštora bratia dominikáni. Vstupná sála slúžila ako prednášková miestnosť, organizácia centra bola vtedy provizórna. O niekoľko rokov sa zrodila Galéria Doktora Živaga a neskôr klub Cinefil, ktorý sa v roku 2006 stal dokonca najúspešnejším filmovým klubom na Slovensku. V kinosále prebiehali rôzne predstavenia pre školy, pre deti, v rámci filmového klubu rôzne festivaly a tematické podujatia. Veritas hostil niekoľko výstav, dominikáni spolupracovali aj s mestom a rôznymi kultúrnymi centrami.

„V tých rokoch som bol študent,“ prerušuje históriu brat Vavrinec, „chodil som sem na pivo, pamätám si to tu, neďaleko odtiaľto som chodil do školy. Bolo to medzi mojimi rovesníkmi obľúbené miesto.“

V roku 2007 sa začala generálna rekonštrukcia kláštora i susedného Veritasu, ktorý bolo nutné uzavrieť. Po šiestich rokoch začal znova fungovať, aj keď len sporadicky. Kaviareň, ako ju môžete zažiť dnes, onedlho oslávi svoj prvý rok. „Pokračujeme v pôvodnom

zámere Veritasu, stále máme záujem robiť dobrú kultúru a ponúkať ju ľuďom,“ vysvetľuje brat Bohuslav. Rozbehli spoluprácu s košickým konzervatóriom, pripravujú divadelné predstavenia, výstavy; steny na poschodí práve čakajú na nové obrazy. „Hľadáme spôsob, ako tento priestor znova oživiť, lebo ak niečo dlho stojí zavreté, potom je omnoho náročnejšie znova to rozbehnúť,“ pokračuje brat Bohuslav a priznáva, že ľudia medzičasom stratili povedomie o tomto mieste. Predtým sa vedelo, že tam možno prísť každý deň, fungovala tam kaviareň a napríklad vždy v pondelok, stredu a piatok sa o 19.19 h premietal nejaký klubový film. Veritas však nadobudol po renovácii trochu iný charakter. „Nejako spontánne sa tu začali stretávať mamičky s deťmi, na sociálnych sieťach sa rozšírilo, že je tu dobrá káva, dobré vybavenie kútika pre deti a blízko je kostol,“ smeje sa brat Bohuslav. Jedným dychom však dodáva, že skupiny návštevníkov sa niekedy mňajú – tí, čo chodia do kostola, nechodia do Veritasu, a naopak. Priestory ponúkajú široké možnosti využitia – na konferencie, festivaly, koncerty, firemné či rodinné oslavy, školenia, obchodné

rokovania či diskusné kluby. Vízie dominikánskeho kultúrneho centra na najbližších desať rokov zahŕňajú aj pravidelné divadlo, prednášky pre verejnosť, hudobnú školu pre deti, stretnutia pre mladých 25+, pre mamičky s deťmi a mnohé ďalšie. Brat Bohuslav vychádza z toho, že „svätý Dominik založil našu rehoľu ako rehoľu kazateľov – kázanie v akejkolvek podobe. Vnímame, že toto môže byť naša prítomnosť v kultúre. Tá je sama osebe jednou z priorít pre našu rehoľu aj preto, že poskytuje priestor na stretnutie rôznych náboženstiev, rôznych pohľadov, rôznych kontextov. Myslím, že k tomuto sme pozvaní vôbec ako kresťania.“ Atmosféru Veritasu opisuje s úsmevom brat Vavrinec: „Nájdite mi v Košiciach kaviareň, kde stretnete brata v habite! Takto čudne odetí chlapci – ľudia sa čudujú. Myslím, že dominikáni vždy radi stretávali ľudí.“ Na záver dodáva, že každá rehoľa má nejakú charizmu, nejaké dedičstvo, ktoré si má strážiť a odovzdávať z generácie na generáciu. Ide o odovzdávanie niečoho, čo bolo na začiatku, ohlasovanie Božieho kráľovstva na rôznych miestach, fórach, na akademickej pôde, v umení. „A to sa tu u nás môže stretnať.“

*Pokračujeme
v pôvodnom
zámere Veritasu,
stále máme
záujem robiť
dobrú kultúru
a ponúkať ju
ľuďom.*

Foto: dkoveritas.sk

Kaviareň Dominikánskeho kultúrneho centra Veritas

Novinky z nášho vydavateľstva

Kto bol Iginio Giordani?

pri kúpe oboch kníh výhodná cena

13 €

spomienky, myšlienky zo spisov, listov, príhovorov

Iginio Giordani **Hrdinstvo a prorocstvo**

V konflikte medzi bohatými a chudobnými vníma Giordani nevyhnutnosť vybudovať spoločné dobro na Ježišovom sociálnom odkaze. Giordani nachádza úzku cestičku, ktorá vedie k demokracii a jednote aj v rôznorodosti politických zoskupení. Zatiaľ čo všetci pozorujú, ako náboženský život ustupuje do úzadia, on si uvedomuje, že laici môžu pri evanjelizácii zohrať dôležitú rolu.

3 €

Iginio Giordani **Rodina**

I. Giordani je človek vedľa ľudí: manžel a otec, spisovateľ a politik. Na stránkach tohto denníka sa Giordani definuje ako kresťan, ktorý dokázal objaviť v živote rodiny všetku hĺbku a plnosť svätosti. S „evanjeliovou nástojčivosťou“ pozýva ku kontemplácii jednoty kresťanského povolania, ktoré svoj vzor nachádza v Trojici a svoje najautentickejšie vyjadrenie v Nazaretskej rodine.

12 €

vydavateľstvo
nové mesto

www.nm.sk/obchod

Mediálny dom Nové mesto vás pozýva na stretnutie

Ako sprevádzať k dobrej smrti?

Jana Sieberová a jej hostia
moderuje Zuzana Hanusová

.....

12. októbra 2019
9.00 – 12.00

Dom fokoláre, Cablkova 10, Bratislava

prihlasovanie: medialnydom@nm.sk do 15. septembra 2019
účastnícky poplatok: 15 €, podporovatelia z Klubu NM 7 €

Jana Sieberová

pôvodne zdravotná sestra, dnes popredná
odborníčka na paliatívnu starostlivosť v Českej
republike,
spisovateľka a autorka množstva článkov
o sprevádzaní terminálne chorých